

ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

โดย

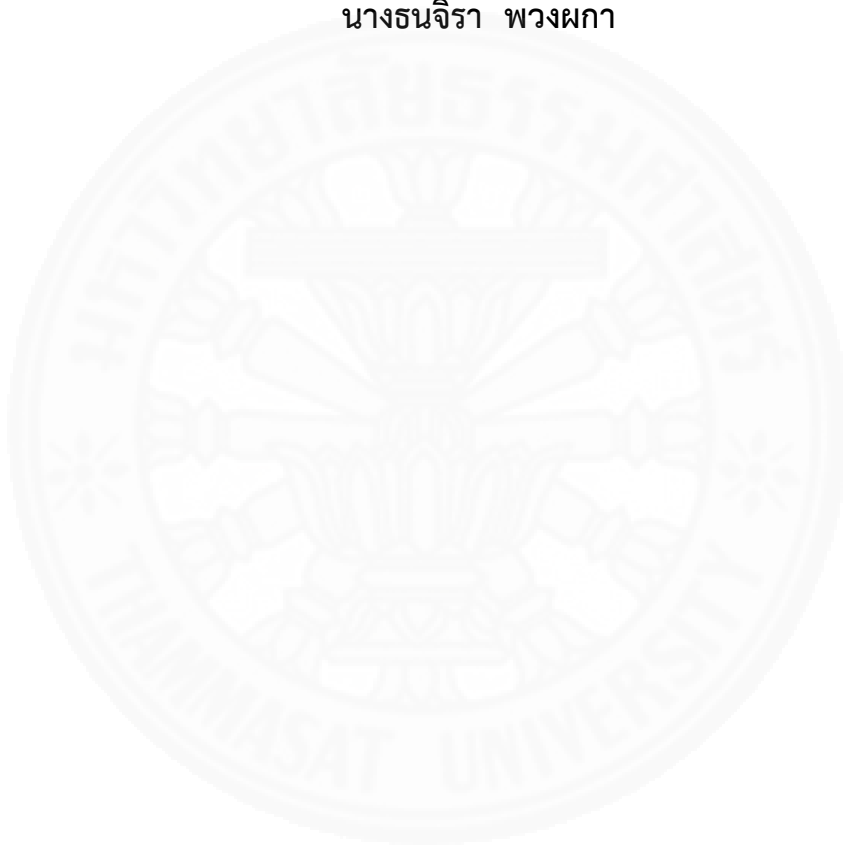
นางธนจิรา พวงผกา

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

โดย

นางธนจิรา พวงผกา

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

FACTORS INFLUENCING PEOPLE'S PARTICIPATION IN THE THREE YEAR
DEVELOPMENT PLAN OF BANGDUE DISTRICT MUNICIPALITY,
MUANG DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE.

BY

MRS.TANAJIRA PHUANGPHAKA

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF POLITICAL SCIENCE (POLITICS AND GOVERNMENTS)
PROGRAM IN POLITICS AND GOVERNMENTS FOR EXECUTIVE
FACULTY OF POLITICAL SCIENCE
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2016
COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

นางธนจิรา พวงผกา

เรื่อง

ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ
อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2560

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัยวาลย์)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ทิระสังขะ)

คณบดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัยวาลย์)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
ชื่อผู้เขียน	นางธนจิรา พวงผกา
ชื่อปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	การเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ตีระสังขะ
ปีการศึกษา	2559

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

โดยทำการศึกษาเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเตือ และพนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ จำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในตำบลบางเตือ จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี จำนวน 7 หมู่ ๆ ละ 3 คน เป็นจำนวน 21 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของประชาชน กลุ่มผู้บริหาร สมาชิกสภาพนักงานส่วนตำบล พบว่า ปัจจัยหลัก คือ ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดง

ความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเจริญ ก้าวหน้า และต้องการให้เทศบาลตำบล บางเตือได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหาหรือความคิดเห็นของตนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ใน แผนพัฒนาสามปี

2. กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ประชาชนมีส่วนร่วม ใน 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นเตรียมการ เป็นการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อ เป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ

2) ขั้นจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ ความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่น ในเวทีประชาคมเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกถึงการมี ส่วนร่วมของประชาชน เมื่อได้ข้อสรุปจากการจัดเวทีประชาคมเพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำร่าง แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลแล้ว จึงนำข้อมูลและแนวทางต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการจัดทำร่างแผน พัฒนาฯ และพิจารณาร่างแผนพัฒนาฯ จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาฯ จะเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อ นายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ เมื่อนายกเทศมนตรี พิจารณาเห็นชอบอนุมัติการใช้แผนพัฒนาสามปี แล้ว เทศบาลก็จะดำเนินการประกาศให้ประชาชนทราบ

3) ขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาสามปี ประชาชนมีส่วนร่วมผ่านตัวแทนของตนที่ทำ หน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมโดยให้ ความร่วมมือในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล

3. ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า เกิดจาก

1) ปัญหาจากตัวบุคคลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เวลาในการจัดทำ ประชาคมของเทศบาลตำบลบางเตือ ตรงกับเวลาทำงานของประชาชนส่วนใหญ่ ประชาชนบางส่วน ยังไม่เข้าใจ ไม่เห็นประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และมองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ

2) ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่ การมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหา ความต้องการให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วม ประชาคมเสนอโครงการในการพัฒนา เพราะเห็นว่าโครงการที่ตนเสนอไปนั้นไม่ได้รับการดำเนินการ หรือแก้ไขปัญหาได้ในทันที

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผล, การมีส่วนร่วม, แผนพัฒนาสามปี

Independent Study Title	FACTORS INFLUENCING PEOPLE’S PARTICIPATION IN THE THREE YEAR DEVELOPMENT PLAN OF BANGDUE DISTRICT MUNICIPALITY, MUANG DISTRICT, PATHUMTHANI PROVINCE.
Author	Mrs.Tanajira Phuangphaka
Degree	Master of Political Science (Politics and Governments)
Major Field/Faculty/University	Program in Politics and Governments for Executive Political Science Thammasat University
Independent Study Advisor	Asst. Prof. Vannapar Tirasangka Ph.D.
Academic Years	2016

ABSTRACT

Subject study “Factors influencing people's participation in the three year development plan of Bangduea District Municipality, Muang district, Pathumthani province” The objectives of this study were

1. To study the factors that affect the participation in the three year development plan of Bangduea District Municipality, Muang district, Pathumthani province.
2. To study the participatory process of the people in the development of a three year development plan of Bangduea District Municipality, Muang district, Pathumthani province.
3. To study the problems and obstacles involved in the preparation of the three year development plan of Bangduea District Municipality, Muang district, Pathumthani province.

Qualitative study the samples were divided into 2 groups: Member of Bangduea Subdistrict And 12 people from Bangduea District Municipality and Bang duea District. From various occupations Participating and not participating in the

community process. To develop a three year development plan of 7 groups of 3 people, each of them 21 people.

1. Factors that affect people's participation in developing a three year development plan. In the community, develop a three year development plan. (2016-2018) of the management group, the members of the sub-district employees' councils found that the main factor was that the people wanted to use the opportunity in the community forum to express their opinions on the development of their village to prosper and want. Bangduea Subdistrict also bring their problems or opinions to solve or include in the three year development plan.

2. Process of public participation in the development of a three-year development plan. (2016-2018) of Bangduea Municipal Municipality, Muang district, Pathumthani Province People participate in 3 steps is

1) Preparation Participating in the process of recruiting and selecting representatives for the development planning committee.

2) Step Three Development Plan It is involved in proposing problems, needs, opinions for local development. In the community stage is the most important step in expressing the people's participation. Once concluded from the community stage to serve as a guideline for preparing a draft three year development plan of the municipality. The information and guidelines are incorporated into the drafting process of the development plan and the drafting of the development plan. Then, the Development Board will present a draft three-year development plan to the Mayor of Bangduea. When the mayor Consider approving the three year development plan. The municipality will announce it to the public.

3) Step back to develop a three year development plan. People participate through their representatives who act as a monitoring and evaluation committee. In addition, people can participate by cooperating to evaluate projects / activities of the municipality.

3. Problems and Obstacles to participate in the three year development plan was born

1) The problems of individuals and local government organizations are the time for the community development of Bangduea District Municipality.

Match the hours of most people. Some people still do not understand. Did not see the benefits of a three year development plan. And that is the role of government.

2) Budgetary problems include insufficient budget to solve problems. Demand for people in the area. Making people feel tired of participating in the community offers development projects. Because the project that he proposed was not implemented or resolved immediately.

Keywords: Factors influencing, Participation, Three year development plan

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณภา ติระสังขะ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจทานแก้ไขจนการค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ รวมทั้ง ขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ ประสาทวิชาความรู้และให้คำปรึกษาแนะนำ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล ตลอดจน ประชาชนทุกท่าน ที่ได้ กรุณาสละเวลาแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ และให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เป็น อย่างดียิ่ง จนทำให้การศึกษาครั้งนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ท้ายสุดนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณที่อยู่เบื้องหลังในความสำเร็จ บิดา มารดา รวมทั้ง ครอบครัว เพื่อน ๆ พี่ ๆ เจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกท่าน ที่ให้การ สนับสนุนจนการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จด้วยดี ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม ความสำเร็จ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

นางธนจิรา พวงผกา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(6)
สารบัญตาราง	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 คำถามการวิจัย	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย	7
1.4.1 ขอบเขตการวิจัย	7
1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	8
1.4.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ	8
1.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	9
1.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	9
1.5 นิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	11
2.1.1 วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสามปี	12
2.1.2 ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี	12
2.1.3 ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	13
2.1.4 องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	13

2.1.5	ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	14
2.2	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	18
2.2.1	ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	20
2.2.2	องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม	21
2.2.3	เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม	22
2.2.4	ลักษณะของการมีส่วนร่วม	25
2.2.5	ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน	27
2.2.6	ระดับการมีส่วนร่วม	28
2.2.7	ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม	30
2.2.8	ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม	32
2.3	แนวคิดเกี่ยวกับการทำประชาคม	33
2.4	ปัจจัยของการมีส่วนร่วม	35
2.5	ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
บทที่ 3	ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี	49
3.1	ประวัติความเป็นมา	49
3.2	ลักษณะที่ตั้ง	49
3.3	ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน	50
3.4	ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ	51
3.5	ข้อมูลด้านประชากร	53
3.6	ข้อมูลด้านการศึกษา	55
3.7	ข้อมูลด้านศาสนา (สถาบันและองค์กรทางศาสนา)	56
3.8	วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ	56
บทที่ 4	ผลการศึกษา	57
4.1	ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	57
4.1.1	กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเตือ และพนักงานส่วนตำบลบางเตือ	57

4.1.2	กลุ่มตัวอย่างประชาชน	58
4.2	กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	60
4.2.1	ขั้นเตรียมการ	60
4.2.2	ขั้นจัดทำแผนพัฒนาสามปี	60
4.2.3	ขั้นหลังจากจัดทำแผนพัฒนาสามปี	62
4.3	ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี	63
บทที่ 5	สรุปการศึกษาและข้อเสนอแนะ	65
5.1	สรุปผลการศึกษา	65
5.1.1	ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	65
5.1.2	กระบวนการขั้นตอนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัด ทำแผนพัฒนาสามปี	65
5.1.3	ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี	66
5.2	ข้อเสนอแนะ	67
	รายการอ้างอิง	69
	ประวัติผู้เขียน	77

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 การเกษตรกรรม	51
3.2 ประชากรส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง มีรายได้ที่แน่นอนมั่นคง	53
3.3 ข้อมูลด้านประชากร	54
3.4 ข้อมูลหมู่บ้านจัดสรร เทศบาลตำบลบางเต็อ	54
3.5 ข้อมูลด้านการศึกษา	55
3.6 ข้อมูลด้านศาสนา	56

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546) ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบลยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล และภายใต้ มาตรา 69/1 การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาของตนเอง โดยการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การบริหารการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด องค์การบริหารส่วนตำบล จึงมีความเป็นอิสระในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และการดำเนินงานตามแผนของตนเอง

โดยพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ได้เพิ่มบทบาทให้อำนาจในการตัดสินใจขององค์กรปกครองท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายการพัฒนา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและการวางผังเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบบประชาธิปไตย และส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับตำบลเป็นนิติบุคคล เพื่อมีความคล่องตัวและร่วมแก้ปัญหาของประชาชนในตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นองค์กรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาชุมชนในขณะนี้เพราะอยู่ใกล้ชิดชุมชนและสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วสอดคล้อง กับปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นในพื้นที่ และเป็น การส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นองค์กรหลักที่ใช้กระบวนการทำงานแบบการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ¹

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นหลักการกระจายอำนาจเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเป็นพื้นฐานการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ทำหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา มีจังหวัดและอำเภอเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้อยู่ภายใต้ระเบียบกฎหมายซึ่งในการบริหารราชการแต่ละส่วนต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม²

ดังนั้น แนวความคิดในการกระจายอำนาจการบริหารการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่น จึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาล สามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ อย่างทั่วถึง รวดเร็ว และตรงกับความเป็นจริงที่ชุมชนต้องการ การบริหารกันเองนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างมากในการกระจายอำนาจการปกครอง หลักการกระจายอำนาจการปกครองนี้มีเพื่อให้ท้องถิ่นทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ โดยมีความเป็นอิสระสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของพลเมืองในท้องถิ่นได้³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 287 บัญญัติไว้ว่าให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังกล่าว ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งข้อมูลรายละเอียดให้ประชาชนทราบ ก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควร และในกรณีที่เห็นสมควรหรือได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชนในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี

¹ เอนก เหล่าธรรมทัศน์, *เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น: ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ* (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543), 14.

² ชูวงศ์ ฉายะบุตร, *การปกครองท้องถิ่นไทย* (กรุงเทพฯ: พิชเนศ พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์, 2539), 11.

³ เรื่องเดียวกัน, 15.

เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” ถือเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็น ในสังคมประชาธิปไตย กฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกติกาสูงสุดของประเทศ สะท้อนเจตนารมณ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน รวมถึงการปฏิรูปการบริหารงานภาครัฐภายใต้แนวคิดการบริหารภาครัฐแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) และแนวคิดธรรมาภิบาล (Good Governance) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจหรือเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ การปกครองท้องถิ่น คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองตนเอง หรือกำหนดวิถีชีวิตและอนาคตของชุมชน โดยคนในชุมชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความจำเป็น ดังเห็นได้ว่าการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นต้องเป็นตัวแทนของประชาชนซึ่งมาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังกำหนดให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายในการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ตรงจุด แก้ปัญหาได้รวดเร็ว สร้างความโปร่งใส รวมทั้งเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ความเป็นเจ้าของชุมชน และเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น⁴

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องสนับสนุนให้ชุมชนจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม เสริมสร้างพลังของชุมชนร่วมกันกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยนำปัญหาของชุมชนมาวิเคราะห์ กำหนดกิจกรรม เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนในท้องถิ่น ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนและพัฒนาตำบลให้เจริญก้าวหน้า โดยผ่านกระบวนการประชาคมหมู่บ้าน ในการเสนอปัญหาความต้องการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา ให้ได้รับประโยชน์จากแผนนั้นอย่างแท้จริง

แผนพัฒนาท้องถิ่น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดจุดมุ่งหมายการพัฒนา การกำหนดภารกิจ และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนในจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับตอบสนองอย่างเหมาะสมแล้วยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์

⁴ อรรถัย กักพล, *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น* (กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์, 2552), 4.

สูงสุด และยังเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในอนาคต⁵

เป้าหมายสำคัญ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 คือการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในรูปของประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบล อันจะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตและวิถีชีวิตความเป็นไปในชุมชนของตนเอง ตามรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนที่กระทำจากเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน⁶ อีกทั้งใช้กระบวนการประชาคมหมู่บ้านประชาคมตำบล แกนนำชุมชน เครือข่ายภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาต่าง ๆ ในการผลักดันให้เกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาท้องถิ่น จากการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาชนบทในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมายังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ ความล้มเหลวในการดำเนินการพัฒนาต่าง ๆ ของรัฐบาลมาจากการยึดกลยุทธ์การพัฒนาและยึดแนวคิดทฤษฎีที่มาจากภายนอก บ่อยครั้งที่หน่วยงานภาครัฐบาลเองก็มุ่งแสวงหารูปแบบการพัฒนาชนบทที่เหมาะสมจากต่างประเทศโดยหวังเป็นสูตรสำเร็จของทั่วประเทศ แต่การแสวงหาแนวทางและกลยุทธ์การพัฒนาจากภายนอก โดยหวังนำมาประยุกต์ใช้ต่อชนบทนั้นไม่ได้ผล ซึ่งไม่สามารถแทนแนวการศึกษาภาวะเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของเราเองได้เลย⁷

การดำเนินการเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณ ของ อบต. สามารถดำเนินการได้ทั้ง 2 ฝ่าย คือฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นควรสนับสนุนให้มีการทำแผนชุมชนให้เกิดขึ้นในทุกหมู่บ้าน โดยการให้ คำแนะนำในการจัดทำให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ สนับสนุนข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนชุมชน สนับสนุนการจัดเวทีประชาคมอย่างสร้างสรรค์ และพิจารณานำโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องดำเนิน การร่วมกับชุมชนหรือโครงการหรือกิจกรรมที่เกินขีดความสามารถของชุมชนมาบรรจุไว้ในแผน พัฒนา 3 ปี โครงการหรือกิจกรรมที่เป็นปัญหาความต้องการของประชาชนจากการจัดเวทีประชาคม อย่างสร้างสรรค์จะต้องถูกบรรจุไว้ในแผนพัฒนา 3 ปี เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในพื้นที่ อย่างบูรณาการ และช่วย

⁵ พวงทอง โยธาใหญ่, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545), 2.

⁶ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, *การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ* (กรุงเทพฯ:เอมีเทรตติ้ง, 2541), 46.

⁷ ไกวิทย์ พวงงาม, *วิพากษ์ท้องถิ่นไทย: รวบรวมจากบทวิเคราะห์คอลัมน์ประชาคมท้องถิ่น จากนิตยสารสยามรัฐ*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิตรภาพ, 2546), 35.

เชื่อมต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาของ อปท. กับปัญหาความต้องการของประชาชน นำไปสู่การเห็นพ้องต้องกันและทำงานร่วมกันเป็นภาคีเครือข่ายการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ สร้างผลสัมฤทธิ์ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ ส่วนฝ่ายประชาชน ควรเข้าร่วมการประชุมประชาคมอย่างสร้างสรรค์ทุกครั้งที่มีการจัดประชุมประชาคมเพื่อทำ แผนพัฒนา 3 ปีหรือแผนอื่น ๆ ซึ่งการประชุมประชาคมมักอยู่ในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคมของทุกปี โดยที่ประชาชนหรือชุมชนควรรวมตัวกันจัดทำแผนของชุมชน หรือแผนของหมู่บ้านของตนไว้ โดยใช้ข้อมูลจากที่เก็บเองหรือข้อมูลจากหน่วยงานอื่น ๆ มาสนับสนุนการจัดทำ แผนชุมชนด้วย นอกจากนี้ ยังต้องติดตามกระบวนการและขั้นตอนการยกร่างแผนพัฒนา 3 ปี การพิจารณาร่างแผนพัฒนา 3 ปี ซึ่งอปท. จะดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึง พฤษภาคมของทุกปี ที่สำคัญคือ ต้องร่วมติดตามกระบวนการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น (อบต.) ในการบรรจุโครงการที่เกินศักยภาพของ อบต. เข้าสู่การพิจารณาบูรณาการของคณะกรรมการ ประสานแผนระดับอำเภอและจังหวัด ภายในช่วงระหว่างเดือนมิถุนายนและกรกฎาคมของทุกปี ด้วย⁸

การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่น จะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่อันจะนำมาซึ่งความศรัทธา เลื่อมใสในการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นยังเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ นอกจากนี้การปกครองท้องถิ่นยังทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง มีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีส่วนรับรู้อุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ปัญหาในท้องถิ่นของตนเอง⁹

การจัดทำแผนพัฒนาตำบลนับมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางและอนาคตในการพัฒนาแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง ความสำคัญของการจัดทำแผนช่วยให้การบริหารงานเป็นไปโดยประหยัดทั้งเวลา แรงงานของเจ้าหน้าที่และเงินหรือทรัพยากรของหน่วยงาน การปฏิบัติงานตามแผนทำให้ง่ายและ

⁸ สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, *คู่มือการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์, 2556), 18-19.

⁹ สมฟูส กาญจนมัย, *การศึกษาทิศทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545), 135.

สะดวกต่อการปฏิบัติช่วยให้การอำนวยความสะดวก การแบ่งงาน การประสานงาน การตรวจสอบติดตามและควบคุมงานเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะกระบวนการวางแผนจะช่วยให้เห็นวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด นอกจากนี้ยังลดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานและสามารถกำหนดล่วงหน้าในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานได้ด้วย¹⁰

การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากระบบงานที่ไม่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ขณะที่ประชาชนยังให้ความสนใจกิจการของ องค์กรบริหารส่วนตำบลต่ำ ที่สำคัญทัศนคติของผู้บริหารยังคับแคบติดวัฒนธรรมการทำงานแบบเก่าที่คิดเอง อีกทั้งไม่บริหารกิจการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาอีกด้วย¹¹

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการวิจัย กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อะไรเป็นปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้จะสามารถนำไปเป็นข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางการเสนอแนะ หรือปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนของท้องถิ่นให้เหมาะสม ก่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดจนตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง รวมทั้งให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาของท้องถิ่นมากขึ้นต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

ปัจจัยใดที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

¹⁰ กรมการปกครอง, *คู่มือปฏิบัติงาน เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรบริหารส่วนตำบล* (กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง, 2543), 3.

¹¹ อุดม พุมโฆสิต, *การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว* (กรุงเทพฯ: แชนโพรฟี่พริ้นติ้ง, 2551), 41.

2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1.4 ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการศึกษาบุคคล ความรู้สึนึกคิดที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการทำประชาคม โดยทำการ เก็บข้อมูล จากเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Documentary) ได้แก่ การสัมภาษณ์ และรายงานการประชุม ของการทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตลอดจนข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Documentary) ได้แก่ ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ บทความ เป็นต้น เพื่อเป็นการ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบล บางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

1.4.1 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” เป็นการศึกษาปัจจัยที่มี ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วม รวมทั้งศึกษาปัญหาและ อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภ อมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1.4.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาในการศึกษา

ศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ ในช่วงของ การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559 -2561) ซึ่งได้มีการจัดทำในปีงบประมาณ พ.ศ.2558 โดย ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน รวมถึงปัญหาและอุปสรรค ในกระบวนการจัดทำประชาคม ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการ จัดทำแผนพัฒนาสามปี

1.4.1.2 ขอบเขตด้านประชากรในการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างประชากรในการศึกษาคั้งนี้ จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาล และพนักงาน ส่วนตำบล โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

นายกเทศมนตรีตำบลบางเต็อ	จำนวน 1 คน
รองนายกเทศบาลตำบลบางเต็อ	จำนวน 1 คน
สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเต็อ	จำนวน 6 คน
ปลัดเทศบาลตำบลบางเต็อ	จำนวน 1 คน
หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล	จำนวน 1 คน
หัวหน้าฝ่ายแผนและงบประมาณ	จำนวน 1 คน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผน	จำนวน 1 คน

2) ประชาชน ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเต็อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จากกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี จำนวน 7 หมู่ๆ ละ 3 คน เป็นจำนวน 21 คน

1.4.1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่การศึกษาในครั้งนี้ เขตพื้นที่เทศบาลตำบลบางเต็อ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 หมู่บ้าน

1.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสัมภาษณ์ มีลักษณะดังนี้

การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ นายกเทศมนตรีตำบลบางเต็อ รองนายกเทศบาลตำบลบางเต็อ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเต็อ ปลัดเทศบาลตำบลบางเต็อ หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล หัวหน้าฝ่ายแผนและงบประมาณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ประชาชน ซึ่งจัดพิมพ์เป็นแบบฟอร์มไว้สำหรับเขียน เพื่อตอบประเด็นเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วม กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1.4.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือ ที่มีเนื้อหาครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทางและขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ของงานวิจัยฉบับนี้
  2. กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยเพื่อนำไปเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์
  3. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- กรอบแนวคิด
4. นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อขอรับคำแนะนำในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ชัดเจน

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์ไปใช้กับงานวิจัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างด้านประชากร จำนวน 2 กลุ่ม

1.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษา ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานการประชุมประชาคม

2. ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์ประชาชนที่เข้าร่วม และไม่เข้าร่วมการประชุมประชาคม ทั้งผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเตือ พนักงานส่วนตำบลบางเตือ กลุ่มประชาชน โดยการสัมภาษณ์ จะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมรวมทั้งศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการประชุมประชาคม ซึ่งการมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมเป็นกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาจัดระเบียบแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปรียบเทียบกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอข้อมูลด้วยการเขียนเชิงพรรณนา

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. เทศบาลตำบล หมายถึง เทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 5 พ.ศ.2546 โดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

2. แผนพัฒนาสามปี หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในส่วนของแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559 – 2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

3. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หมายถึง การที่ประชาชนรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ โดยเกิดจากการกระตุ้น ชักชวนเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

4. ประชาคม หมายถึง กลุ่มบุคคลหลากหลายกลุ่มที่มารวมตัวกัน เพื่อพูดคุยปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีจุดมุ่งหมายที่แก้ปัญหาที่ กว้าง หรือพัฒนาประเด็นที่ กว้าง ร่วมกัน

5. ปัจจัยที่ส่งผลกับการตัดสินใจมีส่วนร่วม หมายถึง สิ่งที่มีผลกระทบต่อประชาชนต่อการตัดสินใจเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตี๋ย ประกอบด้วย

5.1 ปัจจัยด้านประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนมีสำนึกต่อปัญหา และประโยชน์ร่วมกัน มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

5.2 ปัจจัยด้านองค์กร หมายถึง ระบบนโยบายของเทศบาล หรือกฎระเบียบ ข้อบังคับของ เทศบาล รวมไปถึงวิธีการดำเนินงานของ เทศบาล ที่เอื้ออำนวยในการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

5.3 ปัจจัยจิตใจ หมายถึง การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมใดนั้น จะเป็นไปโดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือเขามองเป็นว่าจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนสิ่งที่ทำไป และการได้รับความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตี๋ย อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

2. ทราบถึงกระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางเตี๋ย อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

3. ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตี๋ย อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

4. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้ต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและแนวทางในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 2.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการทำประชาคม
- 2.4 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม
- 2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 และมาตรา 17¹ บัญญัติให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลและการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น ตลอดจนรายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น

---

¹ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542, มาตรา 16 และมาตรา 17, ภายใต้อำนาจ “แหล่งที่มาของพระราชบัญญัติ,” <https://docs.google.com/file/d/0B0QqZeoMeRdmUTBmTGJ1NVVxczA/edit> (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2559).

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภท ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอ

“แผนพัฒนาสามปี” หมายความถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการ อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่อง และเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

เทศบาลตำบลบางเตือ ได้กล่าวถึง การจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ดังนี้²

2.1.1 วัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสามปี

1. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่นและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเตือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นในระยะปานกลาง 5 ปี ให้ทราบถึงลักษณะของแผน วัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการดำเนินการและประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

2.1.2 ลักษณะของแผนพัฒนาสามปี

แผนพัฒนาสามปี จะมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดของโครงการพัฒนา ดังนั้นในการจัดทำโครงการให้คำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยคำนึงถึงรายรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้แผนพัฒนาสามปี เป็นกรอบในการจัดหางบประมาณรายจ่ายประจำปีทีใกล้เคียงความจริง และในการจัดทำโครงการให้มีการจัดลำดับความสำคัญความเร่งด่วนของโครงการ กล่าวคือ โครงการที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน และมีความจำเป็นเร่งด่วนมาก ต้องนำไปปฏิบัติก่อน โดยอาจแยกประเภทของโครงการออกอย่างน้อยเป็นสามประเภท คือ

1. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง
2. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอุดหนุนให้หน่วยงานอื่นดำเนินการตามที่มีระเบียบ/กฎหมายกำหนดไว้
3. โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น

² เทศบาลตำบลบางเตือ, *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561)* (ปฐมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2561), (อัดสำเนา).

2.1.3 ประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

1. ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงาน/โครงการเป็นแนวทางในการจัดทำงานงบประมาณ
2. ทำให้เกิดการประสานงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และมีความชัดเจนเพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนและความขัดแย้ง ตลอดจนประหยัดทรัพยากรทางการบริหาร
3. ทำให้การบริหารงานมีทิศทางที่แน่นอน โดยใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นตัวกำหนดทิศทางในการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และตอบสนองความต้องการของประชาชนตามนโยบายระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามศักยภาพและขีดความสามารถอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ทำให้เกิดกระบวนการตรวจสอบ ติดตามและควบคุมการดำเนินการโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้เป็นไป อย่างมีระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.1.4 องค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2548 ได้กำหนดองค์กรในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น สรุปได้ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดแนวทางการพัฒนาของท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ การผังเมือง ตลอดจนให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องตามแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นกำหนด
3. คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดกรอบทิศทาง แนวทาง รวมทั้งประสานการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนา จังหวัด อำเภอ ตรวจสอบวิเคราะห์และประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด และให้ความเห็นชอบร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หรือแผนพัฒนาสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด รวบรวมข้อมูลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ในการประสานแผน

คณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น อาจมอบอำนาจในการให้ความเห็นชอบร่างแผนพัฒนาฯ ให้คณะอนุกรรมการประสานแผนระดับอำเภอ เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนได้ภายใต้การกำหนดกรอบนโยบาย แนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการประสานแผนกำหนด

สำหรับองค์ประกอบขององค์การในการจัดทำและประสานแผนพัฒนา (ยกเว้นคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา) จะมีลักษณะ “ไตรภาคี” โดยมีองค์ประกอบจากตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนของราชการบริหารส่วนภูมิภาคและรัฐวิสาหกิจ และ

ตัวแทนจากภาคประชาชนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการประสานงานและบูรณาการ รวมทั้งสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานท้องถิ่น

2.1.5 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมการจัดทำแผนและจัดเก็บข้อมูลโดยการประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา รวบรวมปัญหา/ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกเทศบาล ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 การจัดประชุมประชาคม ร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อร่วมพิจารณาปัญหา/ความต้องการในพื้นที่ จัดลำดับความสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนา ตามความจำเป็นเร่งด่วน ทรัพยากร งบประมาณที่มีอยู่ และแนวทางการบริหารงานของเทศบาล

ขั้นตอนที่ 3 รวบรวมข้อมูลโครงการจากหน่วยงานในสังกัดเทศบาลตำบลบางเต็เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ซึ่งแสดงรายละเอียดโครงการ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย งบประมาณ ระยะเวลา และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 เสนอร่างแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ต่อคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเพื่อพิจารณาและนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนอร่างแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ที่คณะกรรมการพัฒนาเทศบาล พิจารณาแล้วต่อผู้บริหารเทศบาลเพื่อพิจารณาและประกาศใช้ตามระเบียบฯ

ส่วนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งเป็นขั้นตอนในการแปลงแผนยุทธศาสตร์นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปดำเนินการ 7 ขั้นตอน ดังนี้³

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการจัดทำแผน

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบควรพบผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ ความสำคัญ และความจำเป็นในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้ผู้บริหารทราบถึงภารกิจที่จะต้องดำเนินการต่อไป และดำเนินการเสนอโครงการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ผ่านปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติ โครงการดังกล่าวและกำหนดปฏิทินการทำงานไว้อย่างชัดเจน

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบแจ้งโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น หน่วยงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาคม

³ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, *คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาฬหาคาณินแดน, 2547), 38-47.

ขั้นตอนที่ 2 การคัดเลือกยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

1. ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนา จะสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพร้อมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องปัญหาความต้องการของท้องถิ่นรวมทั้งสรุปยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัด/อำเภอ และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น จัดการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่นและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณา โดยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในครั้งแรก ให้เวทีการประชุมร่วมดังกล่าวคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนาที่สมควรนำมาใช้เป็นแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาจัดทำโครงการกิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีต่อไปแต่สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีครั้งต่อไป (เมื่อครบรอบหนึ่งปี) ให้เวทีประชุมร่วมพิจารณาทบทวนดูว่า จากยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาที่ได้คัดเลือกและโครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ยังมีความเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งในขั้นตอนนี้ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในปีต่อไปจะสามารถคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา แนวทางการพัฒนา ที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้ รวมทั้งกำหนดโครงการ/กิจกรรม ที่จะเพิ่มเติมหรือตัดทอนลงได้

3. เมื่อได้แนวทางการพัฒนาแล้ว เวทีการประชุมร่วมพิจารณาว่าจะมีโครงการ/กิจกรรมอะไรบ้างที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแนวทางการพัฒนาที่คัดเลือกมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนา

4. โครงการ/กิจกรรมที่พิจารณากำหนดอาจมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในขั้นตอนนี้

4.1 พิจารณาความเกี่ยวเนื่องกันระหว่างยุทธศาสตร์หรือระหว่างแนวทางการพัฒนาเช่นใน “ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก” ได้กำหนด “แนวทางการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” โดยเวทีประชุมร่วมได้กำหนด “โครงการพัฒนาด้านการตลาด” ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับ “ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว” ซึ่งได้กำหนด “แนวทางการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ วัฒนธรรม” โดยได้กำหนด “โครงการปรับปรุงสถานที่ประวัติศาสตร์ปราสาทเก่า” หากพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าโครงการทั้งสองที่มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะยุทธศาสตร์กัน แต่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนกันได้ในการเสริมสร้างรายได้แก่ประชาชนโดยการนำผลิตภัณฑ์มาขายให้นักท่องเที่ยวซึ่งหากกำหนดในแผนพัฒนาสามปีแล้วจะต้องกำหนดห้วงเวลาการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน

4.2 ให้พิจารณานำโครงการ/กิจกรรม จากแผนชุมชนที่เกินขีดความสามารถในการดำเนินการของชุมชนที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนามาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

4.3 มีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรมเพื่อที่จะบรรจุลงในแผนพัฒนาสามปีได้อย่างเหมาะสมและนอก จากนั้นยังเป็นการจัดลำดับโครงการไว้เพื่อทำแผนพัฒนาสามปีในช่วงถัดไปด้วย เนื่องจากในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์ การพัฒนา อาจจะต้องใช้เวลาต่อเนื่องนานกว่าสามปี ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพิจารณาแนวทางการจัดทำ โครงการ/กิจกรรมที่ต่อเนื่องไปในระยะยาวด้วย ซึ่งอาจจะยังไม่สามารถระบุไว้ในช่วงสามปีของการจัดทำแผนพัฒนาสามปีได้เช่น โครงการจัดการขยะมูลฝอย อาจมีกิจกรรมหลากหลาย ที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ดำเนินการสำรวจและเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี แนวทางการพัฒนาที่เลือก ต้องการข้อมูลประเภทใดเป็นพิเศษต้องการข้อมูลของช่วงเวลาใดและจะเก็บข้อมูลจากแหล่งใดเพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนา โครงการ/กิจกรรม ได้อย่างถูกต้อง โดยในการเก็บรวบรวมจะต้องเก็บข้อมูลทั้งข้อมูลภายในองค์กรและข้อมูลภายนอก เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์SWOT (การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) ได้

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 4 กิจกรรม หลักคือ

1. การประเมินผลการพัฒนาที่ผ่านมา
2. การคัดเลือกยุทธศาสตร์การพัฒนา
3. การจัดลำดับความสำคัญของแนวทางการพัฒนา
4. การตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาในห้วงสามปี

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนา

1. หลังจากได้แนวทางการพัฒนาในช่วงสามปีแล้วให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนา มาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาโดยพิจารณาคัดเลือกวัตถุประสงค์ของยุทธศาสตร์การพัฒนาจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี โดยนำวัตถุประสงค์ดังกล่าวมาจัดทำเป็นวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี บางครั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจกำหนดวัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นแล้วแต่อาจนำมาปรับให้ชัดเจนและสอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงสามปี

2. ในขั้นตอนนี้ ที่ประชุมจะร่วมกันพิจารณากำหนดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาที่จะต้องดำเนินการตามแนวทางที่คัดเลือก และโดยที่กิจกรรมที่จะดำเนินการย่อมมีความหลากหลาย

ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำรายละเอียดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนา

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกโครงการที่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี มาจัดทำรายละเอียดโครงการ ในด้านเป้าหมายผลผลิต ผลลัพธ์งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ โดยเน้นการศึกษารายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีแรกของแผนพัฒนาสามปี เพื่อให้สามารถนำไปจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีได้ต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี

1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยมีเค้าโครงประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนาท้องถิ่นในปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 4 สรุปผลยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา

ส่วนที่ 5 ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี

ส่วนที่ 6 บัญชีโครงการ/กิจกรรม

ส่วนที่ 7 การติดตามและประเมินผลการนำแผนพัฒนาสามปีไปปฏิบัติ

2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดเวทีประชาคมประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ประชาคมท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีและรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ แล้วนำไปปรับปรุงแผนพัฒนาสามปีให้สมบูรณ์ต่อไป

3. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนำร่างแผนพัฒนาสามปีที่ปรับปรุงแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา

ขั้นตอนที่ 7 การอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี เพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

2. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลให้ผู้บริหารท้องถิ่นเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจึงพิจารณาอนุมัติและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีต่อไป

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้ให้ความหมายดังต่อไปนี้
 สุวรรณ พิณตานนท์⁴ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า คือ ความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์⁵ ได้ให้ความหมายหลักการสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนและชุมชน ทั้งในรูปส่วนบุคคล ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัคร รูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้

ประทีป เรืองมาลัย⁶ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจในการระบุปัญหา ความต้องการการวางแผน และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่ตนประสบอยู่ และร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมนั้นให้ลุล่วงไป เพื่อประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมยังจะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้การดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้ ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้ และมีผลให้ประชาชนช่วยตัวเองได้ในระยะยาว โดยไม่ต้องคอยพึ่งความช่วยเหลือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน องค์กรต่าง ๆ อีกต่อไปด้วย

สายทิพย์ สุกดีพันธ์⁷ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนความหมายที่ลึกซึ้ง มิได้หมายถึงเพียง เมื่อรัฐกำหนดโครงการอะไรขึ้นมาประชาชนก็ร่วมกันทำ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่บนเงื่อนไขของการเปลี่ยนการทำงาน กลไกการพัฒนาจากการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงหมายถึง การคืนอำนาจ (Empowerment) ในการกำหนดการ

⁴ สุวรรณ พิณตานนท์, *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาสมัครศึกษาดินแดน, 2546), 46.

⁵ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), 6.

⁶ ประทีป เรืองมาลัย, “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการชลประทานเขื่อนแม่กวงอุดมธาราในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541), 6.

⁷ สายทิพย์ สุกดีพันธ์, *ปัญหาผู้นำกับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), 92.

พัฒนาให้ประชาชน อย่างน้อยที่สุดประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน และดำเนินการใน การกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ และอนาคตของเขา

วีรัช นิภาวรรณ⁸ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้ได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความ สมัยครใจ มิใช่เข้ามาร่วมเพราะการหวังรางวัลตอบแทน และที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้อง สอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย

อรทัย ก๊กผล⁹ สรุปว่าความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความ คิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ ร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและ ประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ การเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็น ประโยชน์ต่อทุกฝ่ายซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมร่วมของประชาชน คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ ร่วมกัน ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้ง ช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบ และควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตาม กฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

จากความหมายของการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาพอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีโอกาสเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง แสดงทัศนะในเรื่องใด เรื่องหนึ่ง ด้วยความสมัยครใจ และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน และเป็นเรื่องที่ทำให้ได้รับผลประโยชน์ซึ่ง อาจจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้รวมทั้งสอดคล้องกับชีวิต ความต้องการ ความจำเป็น ของ ประชาชนในชุมชน และการมีส่วนร่วมยังช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิด ขึ้นกับประชาชน ด้วย

⁸ วีรัช นิภาวรรณ, *ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน ประชาชน : ข้าราชการ และผู้นำรัฐบาล* (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530), 61.

⁹ อรทัย ก๊กผล, *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน* (กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2548), 8.

2.2.1 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญมีส่วนร่วม ได้มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา¹⁰ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัด ทุกคนมีความหวังใญ่ จึงต้องเข้ามามีส่วนร่วม
2. เพื่อให้ชุมชน และกลุ่มต่าง ๆ สนับสนุนต่อผลการตัดสินใจนั้น ๆ หรือในบางกรณีทีหน่วยงานของรัฐไม่อยู่ในสถานะที่จะบังคับใช้การตัดสินใจนั้น ๆ ได้ หรือต้องได้รับความสมัครใจสนับสนุน จากคนส่วนใหญ่ของชุมชน จึงจะสามารถดำเนินการได้ มิฉะนั้นกลุ่มที่คัดค้านอาจทำให้โครงการล้มเลิกไปได้ จึงต้องให้ชุมชนสนับสนุนโครงการให้มาก
3. เมื่อต้องตัดสินใจอย่างไรแล้ว จะเกิดผลกระทบที่สำคัญต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เช่น จะสร้างอ่างเก็บน้ำแล้วต้องอพยพบุคคลจำนวนมากออกนอกสถานที่ก่อสร้าง
4. เพื่อหาทางเลือกที่ดีกว่า ทั้งนี้ฝ่ายรัฐบาลเองนั้น อาจไม่มีข้อมูลที่ตีหรือแนวคิดที่เหมาะสมที่สุดเสมอไป หรือจะลอกแบบจากกิจกรรมที่สำเร็จโดยใช้ความรู้เดียวหรือแผนงานที่พิเศษเพียงแผนเดียวเพื่อไปใช้ในที่อื่น ที่ต่างสภาพแวดล้อมให้สำเร็จได้ง่าย ๆ จึงต้องให้ผู้ที่รับผลกระทบหรือผู้ที่ใช้ประโยชน์จากโครงการมาร่วมให้ความคิดเห็นด้วย
5. เป็นหลักการบริหารบนพื้นฐานของความสุจริตและยุติธรรม ภายใต้ระบบประชาธิปไตย การให้มีส่วนร่วมจากประชาชนเสมือนการให้ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงาน นอกจากนี้ การที่ชนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วม โดยร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ฯลฯ หมายถึงการได้ให้ความเป็นธรรมที่จะให้พวกเขาได้รับประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น
6. ประชาชนอาจเป็นต้นเหตุของความล้มเหลวของโครงการได้ถ้าไม่มีส่วนร่วม เช่น การรณรงค์ลดปริมาณของขยะ การให้งดสูบบุหรี่ การเลิกดื่มสุรา การรักษาสุขภาพอนามัยที่ดี การประหยัดพลังงาน ฯลฯ
7. ประชาชนที่อยู่ใกล้ขีดเหตุการณ์จะรับทราบและเผชิญปัญหานั้น ๆ เอง เช่น การรณรงค์ลดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การใช้สิ่งสาธารณะประโยชน์ การทุจริตเลือกตั้ง การคอร์รัปชัน ฯลฯ
8. จำเป็นต้องมีตัวแทนประชาชนหลายฝ่าย ร่วมดูแลผลประโยชน์ของตน เพราะที่ผ่านมามีผลประโยชน์จากการพัฒนาตกถึงเฉพาะคนบางกลุ่ม

¹⁰ นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง* (กรุงเทพฯ: 589 Print, 2546), 3-11.

สมนึก ปัญญาสิงค์¹¹ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างการยอมรับในคุณค่าของสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนได้ และบางครั้งสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของชุมชนที่ไม่พึงปรารถนาได้อีกด้วย
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับประชาชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการระดมเอาพลังความคิดพลังกาย พลังใจและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชนออกมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจ
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับปรัชญาทางสังคมและการเมือง (Social Political Philosophy) ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการวางแผนดำเนินการและประเมินผล
6. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาใด ๆ ก็ตามถ้าขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมแล้ว กิจกรรมหรือโครงการนั้น ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อที่จะรับผลประโยชน์ของการพัฒนาและสร้างประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เกิดการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมระดมความคิด กำลังกาย พลังใจ กับพัฒนาให้มีความเจริญอย่างทั่วถึง และช่วยให้คนในท้องถิ่นร่วมตัดสินใจในการดำเนินการ และรับผิดชอบในการพัฒนาด้วยตนเอง

2.2.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

พัชรี สีโรรส¹² ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการ และไม่ใชทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบ และควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ

¹¹ สมนึก ปัญญาสิงค์, *การพัฒนาชุมชน* (ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532), 276-277.

¹² พัชรี สีโรรส, *การมีส่วนร่วมของประชาชน* (กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), 2-3.

2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง และเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ถวิลวดี บุรีกุล¹³ อธิบายองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่งๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

ทั้งนี้ มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งทางบวก และลบ เป็นผู้ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย

จากองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการให้ประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสื่อสารกันทั้งฝ่ายรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชนทั่วไป มีวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย มีรูปแบบ กิจกรรมเป้าหมายและลักษณะที่ชัดเจน มุ่งให้มีการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เป็นวิธีการเพื่อให้ตัดสินใจของรัฐดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

2.2.3 เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม

อรทัย ก๊กผล และปรัชญา ชิพเจริญรัตน์¹⁴ ได้กล่าวไว้ว่า ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

¹³ ถวิลวดี บุรีกุล, *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์, 2552), 7.

¹⁴ อรทัย ก๊กผล และปรัชญา ชิพเจริญรัตน์, *การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น. สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย หมวด ประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น* (กรุงเทพฯ:ธรรมดาเพรส, 2547), 5.

1. การมีส่วนร่วมนั้น ต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมนั้น จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วม

3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ อิสรภาพ ที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้น ต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า

อนุภาพ ธีรลาภ¹⁵ ได้กล่าวว่า เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กรและการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2. ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจ เห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด

4. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองในระบบพื้นฐานทางการเมืองสำคัญ

ถวิลวดี บุรีกุล¹⁶ ได้กล่าวถึง เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม 3 ประการ ดังนี้

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง ประชาชนมีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้ร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใดไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม

2. ต้องมีความเสมอภาค ประชาชนที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น ๆ

¹⁵ อนุภาพ ธีรลาภ, “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาบริหารธุรกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), 21-22.

¹⁶ ถวิลวดี บุรีกุล, การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ, 6.

3. ต้องมีความสามารถ ประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ มิเช่นนั้นต้องเสริมความสามารถของประชาชนให้มีความสามารถเข้าร่วมได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์¹⁷ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขของการมีส่วนร่วมว่ามีเงื่อนไข คือ

1. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมกิจกรรม
2. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทอง ค่าใช้จ่ายในการเข้าไปมีส่วนร่วมเกินกว่าที่เขาประเมินผลตอบแทนที่จะได้รับ
3. ประชาชนต้องมีความสนใจที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น
4. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารเข้าใจทั้งสองฝ่าย
5. ประชาชนต้องไม่รู้สึกกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพทางสังคมหากเข้าไปมีส่วนร่วม

วุฒิสาร ตันไชย¹⁸ ได้กล่าวว่า เงื่อนไขที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าที่ควร นั้นเป็นเพราะเหตุดังนี้

1. ทักษะของประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองไม่ใช่เรื่องของประชาชน
2. ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า
3. วิถีชีวิตของประชาชน ในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประณีประนอมสูง เพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา
4. วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้นำและขาดอิสระในการตัดสินใจ

¹⁷ นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์, *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527), 13-16.

¹⁸ วุฒิสาร ตันไชย, *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น* (กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส, 2545), 105-112.

จากแนวคิดเงื่อนไขข้างต้น กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับเงื่อนไข

2 ประการ

1. เงื่อนไขตัวบุคคล ได้แก่ ทักษะคติ ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึกและความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจ ความตั้งใจ อิสระ ความเสมอภาค ในการเข้ามามีส่วนร่วม

2. เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ได้แก่ ชุมชน ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

2.2.4 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์¹⁹ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาตลอดจนแนวทางการแก้ไข
2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
3. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด
4. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

ไพรัตน์ เตชะรินทร์²⁰ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนตลอดจนความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหาความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย

¹⁹ อคิน รพีพัฒน์, *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา* (กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527), 32.

²⁰ ไพรัตน์ เตชะรินทร์, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา* (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), 6-7.

8. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษากิจกรรมที่ทำไว้โดยเอกชน และรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

อรรถัย ก๊กผล และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์²¹ ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. เริ่มตั้งแต่การเกิดจิตสำนึกในตนเองและถือเป็นภาระหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่

2. ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการปัญหาใดก่อนหลัง

3. ร่วมกันวางแผนงานการดำเนินงานว่าจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้งบประมาณมากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใดและใครจะเป็นผู้ดูแลรักษา

4. ร่วมดำเนินงาน ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เต็มกำลังความรู้ความสามารถของตนเอง

5. ร่วมกันติดตามประเมินผล ตลอดระยะเวลาที่ทำงานร่วมกัน ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการตรวจสอบถึงปัญหา อุปสรรค และร่วมกันในการหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อให้งานหรือภารกิจดังกล่าวสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย

6. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชนแล้วย่อมที่จะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจจะไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในรูปของเงิน วัสดุสิ่งของ แต่อาจเป็นความสุขสบาย ความพอใจในสภาพของความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นก็ได้

จากลักษณะของการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับลักษณะการมีส่วนร่วม 5 ประการ คือ

1. เริ่มค้นคว้าหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จัดความสำคัญหาปัญหา

2. ร่วมคิดหาวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนโดยสร้างรูปแบบ นโยบาย หรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรม

3. ร่วมปฏิบัติ ดำเนินงานตาม รูปแบบ นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าหมาย ด้วยความเต็มใจ เต็มกำลัง

4. ร่วมติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบถึงปัญหา อุปสรรค และร่วมกันหาทางแก้ไข เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

²¹ อรรถัย ก๊กผล และปรัชญา ชีพเจริญรัตน์, การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น, 4-5.

5. ร่วมรับผลประโยชน์ ประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วม หรือประชาชนในชุมชนจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

2.2.5 ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

อคิน รพีพัฒน์²² ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การกำหนดปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
2. การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนา แก้ไขปัญหา
3. การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน
4. การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

สถาบันพระปกเกล้า สำนักวิจัยและพัฒนา²³ ได้สรุปขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ว่า หากพิจารณากระบวนการของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นพลวัต อาจแบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงเกี่ยวกับการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม
2. การปฏิบัติกร/ดำเนินการ ประกอบด้วย การเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ และการตัดสินใจ
3. การจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของกิจกรรม หรือผลของการตัดสินใจที่เกิดขึ้น
4. การติดตามประเมินผล เกี่ยวข้องกับการพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของกิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการคิด เหนือในการประเมินกิจกรรม ซึ่งผลของกระบวนการประเมินนี้ จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วม ขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

²² อคิน รพีพัฒน์, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา* (กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษา นโยบายสาธารณสุข, 2547), 49.

²³ สถาบันพระปกเกล้า, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมาย* (กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 2544), 4-5.

- บัญชา แก้วส่อง²⁴ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้
- ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
- ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
- ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงานประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
- ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์ อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ
- ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชน เข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้น สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

จากขั้นตอนการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาทั้งหมด พอสรุปได้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาเพื่อแนวทางแก้ไขและพัฒนา
2. ขั้นตอนมีส่วนร่วมในการวางแผน วิธีการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้
3. ขั้นตอนมีส่วนร่วมรับประโยชน์จากการตัดสินใจพัฒนา
4. ขั้นตอนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการพัฒนา

2.2.6 ระดับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในชุมชนมีหลายระดับ ตามที่มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา²⁵ ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไป

²⁴ บัญชา แก้วส่อง, “รูปแบบสังคมจิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, สาขาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531), 14.

²⁵ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, 17.

- 3.1 ตนนมีน้ำหน้กการตัดสินใจน้อกกว่าเจ้าของโครงการ
- 3.2 ตนนมีน้ำหน้กการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
- 3.3 ตนนมีน้ำหน้กการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือ ร่วมในชั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล²⁶ ได้กล่าวไว้ว่า การแบ่งระดับชั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่มโครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการกับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อินนุญาโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหา และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นต้น

²⁶ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)* (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548), 29–30.

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด โดยในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับประเทศไทยนั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติให้ผลของการประชามติมีทั้งแบบที่มีข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (มาตรา 165)

2.2.7 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

อรทัย ก๊กผล²⁷ ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ 13 ประการ คือ

1. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ ช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
3. การสร้างความฉันทามติ ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. การเพิ่มความความง่ายในการนำไปปฏิบัติ สร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
6. ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
7. พัฒนาการความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของคนสาธารณสุข ถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
8. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้นเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

²⁷ อรทัย ก๊กผล, *หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2551), 34-35.

9. เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นของตนเอง
10. มีประสบการณ์และคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง
11. เห็นความสำคัญของตนเองและมีส่วนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรคและสามารถแก้ไข
ปัญหาของท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของตนเองได้
12. สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงเป้าหมายมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่และการบริการที่ดีขึ้น
13. สามารถป้องกันการบริหารการจัดการของหน่วยงานของรัฐที่ไม่โปร่งใส ไม่ถูกต้อง
และไม่เกิดประโยชน์ในท้องถิ่นได้

เครตัน²⁸ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน 8 ประการ คือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ กระบวนการปรึกษาหารือกับประชาชนและการให้
ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยทำให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของ
นโยบายและโครงการนั้น ๆ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ ๆ แทนวิธีการที่เคยใช้
มาในอดีต ซึ่งเป็นการทำให้การตัดสินใจในการดำเนินการต่าง ๆ มีความรอบคอบมากขึ้น
2. การลดค่าใช้จ่ายและค่าสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนอย่างเต็มรูปแบบ มักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วน
ร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง
ของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกันของคนหลายฝ่ายอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและ
เสียเวลากว่าที่จะสามารถตัดสินใจได้ แต่เมื่อตัดสินใจแล้วและนำไปสู่การปฏิบัติอาจจะเป็นวิธีที่
ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างรวดเร็วโดยที่ไม่ได้ทำการตกลงระหว่างกลุ่ม
หรือขอความเห็นชอบจากกลุ่มต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง อาจนำความขัดแย้งมาสู่ เมื่อนำการ
ตัดสินใจดังกล่าวมาทำการปฏิบัติได้
3. การสร้างฉันทมติ เพื่อเป็นการลดความขัดแย้งในทางการเมืองและก่อให้เกิด
ความชอบธรรมในการตัดสินใจ
4. เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ เป็นการสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ
ของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้า และความขัดแย้งที่รุนแรงได้
ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของ

²⁸ เครตัน เจมส์ แอล, *คู่มือการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ไขปัญหาความ
ขัดแย้ง*, แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ และ สุวิธิตา ศรียะพันธ์ (นนทบุรี: สถาบัน
พระปกเกล้า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น, 2548), 7-10.

ประชาชนตั้งแต่ต้นในการเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาสามารถที่จะลดความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจจะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุกกรณีได้

6. ความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม โดยทั่วไปแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งจำเป็นที่จะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจที่มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อประชาชน และให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้โครงการที่ได้รับการยอมรับหรือการเข้าร่วมจากประชาชนยังทำให้โครงการนั้นได้รับความเชื่อถือและการดำเนินการก็มีความชอบธรรมตามไปด้วย

7. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ประชาชนในชุมชน ถือเป็นวิธีการให้การศึกษาแก่ชุมชนในอีกมิติหนึ่งเป็นการเรียนรู้ในกระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีในการฝึกฝนผู้นำท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

8. ช่วยให้ประชาชนสนใจในประเด็นสาธารณะมากขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและเป็นการช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้น สอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

จากประโยชน์ของการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมช่วยทำให้ประชาชนรับรู้ถึงปัญหา อุปสรรค มีการเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจเพื่อพัฒนาท้องถิ่น เห็นความสำคัญของตนเองตอบสนองความต้องการของคนท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ สร้างฉันทมติ ลดความขัดแย้ง สร้างความรู้สึกรักและแสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่น และยังสร้างความใกล้ชิดระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งยังควบคุมการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่นให้มีความโปร่งใสติดตามประเมินผล

2.2.8 ปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม²⁹

1. เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ
3. การขาดแคลนผู้มีทักษะในการใช้เครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. ปัญหาเรื่องวัฒนธรรมการเมืองและความพร้อมของประชาชน
5. ปัญหาด้านความพร้อมของภาครัฐ

²⁹ ถวิลวดี บุรีกุล, พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์, 2552), 99-103.

6. การไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน

จากปัญหาที่เป็นอุปสรรคของการมีส่วนร่วม กล่าวสรุป คือ ประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ภาครัฐไม่มีความพร้อม กฎหมาย นโยบาย ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม ขาดแคลนทักษะเครื่องมือ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน ในการมีส่วนร่วมของประชาชน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการทำประชาคม

ความหมายของประชาคม ได้มีผู้ให้ความหมายดังต่อไปนี้

ดวงกมล (วัฒนสุข) พรชานี³⁰ ได้กล่าวว่า “ประชาคม/ประชาสังคม” หรือ “Civil Society” ความหมายตามพจนานุกรม Civil หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับพลเรือน หรือประชาชน มาจากคำว่า Civilian ที่แปลว่า พลเรือนหรือประชาชน ส่วนคำว่า Society แปลว่า สังคม สมาคม หมู่ชน การอยู่ร่วมกันฯ

ประชาคม เป็นการรวมคำสองคำเข้าด้วยกัน คือ ประชา และสมาคม/สังคม ซึ่งทั้งสองคำนี้มีความหมายดังนี้

ประชา หมายถึง ประชาชน หรือคนที่มากกว่า หนึ่งคนเข้ามามีส่วนร่วมกัน สมาคม/สังคม หมายถึง การพบปะ ปรีกษาหารือ หรือพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน ระหว่างคนที่มีประเด็นร่วมกัน และการอยู่ร่วมกัน

ประชาคม จึงน่าจะหมายถึง “การที่ประชาชนหรือหมู่ชนที่เข้ามารวมกันเพื่อพูดคุย ปรีกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในรูปของกลุ่ม หรือเครือข่าย ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่แก้ปัญหาที่แก้ปัญหานั้น ๆ ให้ลุล่วงหรือพัฒนาประเด็นนั้น ๆ ร่วมกัน”

ประชาคม เป็นกระบวนการ ที่ประกอบด้วยหลากหลายวิธีการ และขั้นตอนที่ชัดเจน ที่จัดขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความคิดเห็นที่หลากหลาย ข้อสังเกต และ/หรือข้อสรุป ของประชาชนหรือคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ว่ามีความรู้สึก หรือมีความคิดต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขาทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างไร และมีแนวทางที่จะแก้ปัญหา หรือผลักดันในประเด็นนั้น ๆ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายสุดท้ายคือการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ประชาชนมีส่วนร่วม และเป็นเจ้าของพัฒนานั้น

³⁰ ดวงกมล (วัฒนสุข) พรชานี, *คู่มือการจัดเวทีประชาคม* (กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสังคม, 2550), 3-4.

ชัยอนันต์ สมุททนิต³¹ ให้ความหมายของ “ประชาคม” หรือ “วิถีประชา” ว่าหมายถึง การรวมกลุ่มขององค์กรต่าง ๆ โดยเอาตัวกิจกรรมเป็นศูนย์กลางปราศจากการจัดตั้ง ซึ่งเน้น กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาทุกฝ่ายในระดับพื้นที่ย่อย ๆ อาจเป็นพื้นที่จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน เป็นต้น

กระแสความคิดเกี่ยวกับประชาคม ทำให้มีผู้พยายามสร้างระบบการรวมตัวของคนหรือ กลุ่มคนขึ้นในทุกระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการร่วมกันคิดวางแผนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน หรือท้องถิ่นของตนเอง เช่น มีการรวมตัวกันเป็นประชาคมจังหวัด ประชาคมอำเภอ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการกิจกรรมของประชาคมจังหวัด ประชาคมอำเภอ ย่อมขาดความยั่งยืนต่อเนื่องหาก ขาดการเชื่อมโยงจากฐานล่าง นั่นคือ ประชาคมตำบล หมู่บ้าน จึงเป็นข้อต่อของประชาคมในระดับที่ สูงขึ้นไปและเป็นกระบวนการส่งเสริมให้องค์กรประชาชนและประชาชนในระดับตำบล หมู่บ้าน เกิด การเรียนรู้ และการตัดสินใจแก้ไขปัญหาของชุมชนภายใต้การระดมทรัพยากรและการกระตุ้นความ ร่วมมือและสนับสนุนจากส่วนราชการหรือสถาบันต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาที่ยั่งยืนทางด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยใช้กลไกของการวางแผนการ บริหารจัดการของตำบลในการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้นประชาคมจะ เป็นการสร้างเวทีให้องค์กรประชาชนและประชาชนได้พัฒนาศักยภาพ ความคิดและการปฏิบัติที่จะมี ส่วนร่วมตัดสินใจของชุมชนมากขึ้น ก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของรัก และห่วงแหนชุมชน บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญของประชาคมตำบล หมู่บ้าน อาจสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้³²

1. เป็นเวทีหรือกลไกของการประสานงานการวางแผนและบริหารจัดการพัฒนาใน ระดับตำบล หมู่บ้าน ร่วมกับองค์กรที่รัฐกำหนดให้ตอบสนองปัญหาความต้องการของประชาชนใน ตำบล ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
2. ระดมทรัพยากรและความร่วมมือการสนับสนุนขององค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและ องค์กรภายนอกชุมชนเพื่อนำไปสู่การบริหารการพัฒนาที่ได้กำหนดโดยชุมชน
3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาที่เป็นข้อเสนอของประชาคมตำบล หมู่บ้าน เข้าสู่ กระบวนการบริหารการพัฒนาของส่วนราชการอย่างเป็นระบบ

³¹ ชัยอนันต์ สมุททนิต, *ไตรลักษณ์รัฐกับการเมืองไทย* (กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2539), 40.

³² เพ็ญศรี เจริญสุทธิพันธ์, *มิ้นไซ: มิตรภาพแห่งประชาชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเอง*, วารสารพัฒนาชุมชน เล่มที่ 37 (11 พฤศจิกายน 2541): 12-14. อ้างถึงใน ชัยยุทธ รัตนปทุมวรรณ, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา,” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาพัฒนาสังคมบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544), 20-22.

4. เผยแพร่ความคิดเห็นและข่าวสารเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน

5. ติดตาม ประเมินผลการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การวางแผน

พีรพล ไตรทศวิทย์³³ กล่าวถึง องค์ประกอบของประชาคมตำบล ดังนี้

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบล

2. ตัวแทนของประชาคมในหมู่บ้าน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนฝ่ายประชาชน และกลุ่มองค์กร

3. ประธานและเลขานุการที่มาจาก การเลือกตั้งของสมาชิกประชาคม

กล่าวโดยสรุป ประชาคม เป็นความร่วมมือในระดับชุมชน ของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อปกครองตนเอง โดยมีปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ประชาคมตำบลหรือหมู่บ้าน เกิดความเข้มแข็งได้นั้น คือ ความตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบ ความรัก และการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของชุมชน โดยที่ประชาชนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างแท้จริงและอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย นอกจากนี้การประชุมประชาคมยังเป็นเงื่อนไขสำคัญตามกฎหมายพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มาตรา 16 (1) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ความต้องการของชุมชน และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน นับว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

2.4 ปัจจัยของการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์³⁴ ได้กล่าวถึงปัจจัยการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ความศรัทธาที่มีผลต่อความเชื่อถือบุคคลสำคัญ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

³³ พีรพล ไตรทศวิทย์, การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอดำบล ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพฯ: สารมวลชน, 2532), 3-4.

³⁴ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2527), 183.

2. ความเกรงใจที่มีต่อบุคคลที่เคารพนับถือ หรือมีเกียรติยศ ตำแหน่ง ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความเกรงใจ และเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งที่บางครั้งอาจจะยังไม่มีศรัทธา หรือความเข้าใจอย่างเต็มที่ที่จะกระทำ ซึ่งนับเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างไม่สมัครใจ หรือไม่ได้นับเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3. อำนาจบังคับ ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลที่มีอำนาจเหนือบุคคลอื่น ทำให้ประชาชนถูกบีบบังคับให้เข้ามามีส่วนร่วมกระทำต่าง ๆ

ไพบูลย์ เจริญทรัพย์³⁵ กล่าวถึงปัจจัยที่สำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. นักพัฒนาต้องมีเข้าใจในเนื้อหาและกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน

2. ประชาชนต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมของตนเอง

3. การได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิค วิทยากร ข้อมูลข่าวสาร การประสานงาน และอุปกรณ์ที่จำเป็น

ปรัชญา เวสารัชช³⁶ ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย

2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ

3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์

4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคีในประเด็นเดียวกัน

³⁵ ไพบูลย์ เจริญทรัพย์, การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน (กรุงเทพฯ: นวกน, 2534), 39.

³⁶ ปรัชญา เวสารัชช, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท (กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), 170.

สายสุนีย์ ปวุฒินันท์³⁷ ได้สรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรม ดังนี้

1. ลักษณะของบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในทำงานรายได้ต่อปี
2. การได้รับข่าวสาร ได้แก่ ความถี่ของการได้รับข่าวสาร และแหล่งที่มาของข่าวสาร
3. ความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ
4. ทักษะคติ ความเชื่อที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ

ธวัช เบญจจาริกุล³⁸ เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มี 5 ประการ

1. ปัจจัยด้านสังคม
2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
3. ปัจจัยด้านการเมือง
4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม
5. ปัจจัยด้านจิตวิทยาทางสังคม

อนุภาพ ธีรลาภ³⁹ เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ความเกรงใจผู้ที่มีสถานภาพที่สูงกว่า ความต้องการเป็นกลุ่มเป็นพวก ความเชื่อตัวผู้นำ ความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การคำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทน การยอมรับแบบอย่าง ความไม่พอใจต่อสภาพแวดล้อม การยอมรับในอำนาจรัฐ และฐานะทางเศรษฐกิจ

³⁷ สายสุนีย์ ปวุฒินันท์, “ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิงห์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541), 1.

³⁸ ธวัช เบญจจาริกุล, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา: หมู่บ้านชาวเขาชนนาลีการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2527,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), 25-26.

³⁹ อนุภาพ ธีรลาภ, “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาบริหารบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), 25-26.

ทรงพล ตุ่มทอง⁴⁰ กล่าวสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมว่า ส่วนใหญ่มาจากความผูกพันในชุมชน การต้องการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนตนเอง และแรงจูงใจจากผู้นำชุมชนหรืออื่น ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อชุมชนของตนเอง การทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น มีจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญคือ

1. การมีส่วนร่วมนั้น ต้องเกิดจากความเต็มใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้นๆ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาค และขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกในการมีส่วนร่วมหรือไม่

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข⁴¹ ได้สรุปปัจจัยในการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านเจ้าหน้าที่ที่มาจากภาครัฐ หรือองค์กรพัฒนาเอกชนจะต้องสร้างทัศนคติและจิตสำนึกที่เหมาะสม คือ

- 1.1 การยอมรับศักดิ์ศรีของประชาชนกับตนเองเท่าเทียมกันต้องเลิกความทะนงตนว่าเหนือกว่าประชาชน

- 1.2 ความเชื่อและเคารพประชาชนที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้จากประชาชน

- 1.3 ความเชื่อในตัวประชาชนที่มีความสามารถที่จะพัฒนาได้ช่วยตนเองและช่วยชุมชน

- 1.4 ความเข้าใจ ความคิดของประชาชนในลักษณะของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเมื่อเขารู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่รับประโยชน์ทันที จึงต้องถามประชาชนเพื่อทราบความต้องการของประชาชน

2. ปัจจัยจากบุคคลที่ทำงานด้านการพัฒนาภายในชุมชน

ผู้นำชุมชน กลุ่มบุคคลที่มีความคิดริเริ่มในการกระตุ้นให้ประชาชนมีความสนใจในด้านการพัฒนาซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนต่อไป

⁴⁰ ทรงพล ตุ่มทอง, “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี : เทศบาลตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542), 34.

⁴¹ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, *สังคมวิทยาชุมชน หลักการวิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน* (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534), 178-180.

3. ปัจจัยเกี่ยวกับการบริหาร

เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบราชการ หรือระเบียบขององค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ มีลักษณะสั่งการ ไม่ได้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน บางครั้งเจ้าหน้าที่ขาดการวางแผนร่วมกับประชาชนทำให้การมีส่วนร่วมไม่ดีเท่าที่ควร

มานพ ฉวีรักษ์⁴² ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เกิดจากการได้รับผลกระทบ และเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่ นั่นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ

1. ความใกล้ชิด
2. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ
3. การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอย หรือบริการ
4. ประเด็นทางสังคม สิ่งแวดล้อม
5. ค่านิยม
6. อำนาจที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย

จากแนวคิดปัจจัยของการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่าการมีทั้งคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้ ทักษะ ความเชื่อ ค่านิยม ปัจจัยจูงใจ เช่น ค่าตอบแทน ของขำร่วย และปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น ความเกรงใจต่อบุคคลที่เคารพนับถือหรือผู้นำ รวมทั้งจากปัจจัยภายนอก เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมประชาคม หรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเช่นกัน

2.5 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยมีผู้วิจัยได้หลายท่าน สามารถนำมาศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

---

⁴² มานพ ฉวีรักษ์, “กลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษารณ: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี,” (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546), 12.

กมลลัคน์ ศรีกิจการ⁴³ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ องค์การบริหารส่วนตำบลศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมด้านการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา และน้อยที่สุดคือด้านการกำหนดปัญหาและการวางแผน ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล และมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล

สุดาวรรณ มีบัว⁴⁴ ได้ทำการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ความรู้ในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ทักษะคิดต่อการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล อุดมการณ์ประชาธิปไตย แหล่งข้อมูลข่าวสารทางการเมืองที่ได้รับการติดตามเนื้อหาข่าวสารการเมือง ตำแหน่งหรือหน้าที่ ด้านการพัฒนา การร่วมทำกิจกรรมการพัฒนา และการได้รับอบรมด้านการพัฒนา การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง

วิษยานี ชุมทอง⁴⁵ ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดทำแผนพัฒนาและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” โดยศึกษากระบวนการจัดทำแผนพัฒนาและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบล และศึกษาแผนพัฒนาและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลใน

⁴³ กมลลัคน์ ศรีกิจการ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการพัฒนาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546), บทคัดย่อ.

⁴⁴ สุดาวรรณ มีบัว, “การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพัฒนาระดับปริญญาโท, สาขาวิชาพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547), บทคัดย่อ.

⁴⁵ วิษยานี ชุมทอง, “การจัดทำแผนพัฒนาและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการพัฒนาระดับปริญญาโท, สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), บทคัดย่อ.

จังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจเรื่องขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเป็นอย่างดี และให้ความสำคัญในเรื่องรวบรวมข้อมูลการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ รวมถึงการทำประชาคมโดยประชาชนเข้าไปร่วมประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการจัดทำแผนมากที่สุด แต่ก็ยังคงเน้นการจัดทำแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาคนและสังคมเป็นอันดับรองลงมาจากแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ผู้ปฏิบัติงานเสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ให้ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผน สร้างจิตสำนึกและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม การสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรเพิ่มขึ้น และการจัดทำข้อมูลชุมชนให้เป็นระบบและมีความทันสมัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดทำแผน

จำนง กรินทร์⁴⁶ ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดแผนพัฒนาตำบลมาปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนตำบลมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผน ซึ่งจะทำให้กระบวนการจัดทำแผนไม่มีประสิทธิภาพ หรือมีแผนแต่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติได้ โครงการต่างๆ ก็จะไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และยังมีปัจจัยอื่นที่ทำให้การจัดทำแผนพัฒนาตำบลมีมีประสิทธิภาพตามลำดับ ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) งบประมาณด้านดำเนินการ 4) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา 5) การพิจารณาตัดสินใจ 6) แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และ 7) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการทำแผน

พวงทอง โยธาใหญ่⁴⁷ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจใน

⁴⁶ จำนง กรินทร์, “ประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลโนนคำ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา,” (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550), บทคัดย่อ.

⁴⁷ พวงทอง โยธาใหญ่, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545), บทคัดย่อ.

กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอปัญหา ความต้องการท้องถิ่น ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ไขของท้องถิ่น ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน และเสนอแนะให้หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จำริญ แก้วมะไฟ⁴⁸ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและด้านการแสดงความคิดเห็น การกำหนดปัญหา การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การดำเนินการ การได้รับผลประโยชน์ และด้านติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก และปัญหาอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบาระ พบว่าประชาชนไม่เข้าใจว่าทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทำไม รองลงมาคือนายกและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่เข้าร่วมและไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำแผน สถานที่ประชุมไม่เหมาะสม และผู้นำจัดเวทีประชาคมไม่มีประสบการณ์ ตามลำดับ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการมีส่วนร่วมของประชาชนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรกำหนดเวลาประชุมจัดทำแผนให้เหมาะสม ทำการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง จัดอบรมให้ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีความเข้าใจ ให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจว่าการจัดทำแผนพัฒนาเป็นหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดอนาคตของชุมชน

ประสิทธิ์ สิ้นธอุทัย⁴⁹ ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด อำเภอกอโกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของประชาชน ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการ การมีส่วนร่วมของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งด้านที่มีส่วนร่วมน้อย

⁴⁸ จำริญ แก้วมะไฟ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบาระ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550), บทคัดย่อ.

⁴⁹ ประสิทธิ์ สิ้นธอุทัย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด อำเภอกอโกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550), บทคัดย่อ.

ที่สุด คือ ด้านการติดตามและประเมินผล ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย ไม่ต่างกัน ปัญหาของการมีส่วนร่วมที่มากที่สุด ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ส่วนข้อเสนอแนะที่มีมากที่สุด คือ ควรดำเนินโครงการพัฒนาตามอำนาจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น

เบญจสิริ นาอินทร์⁵⁰ ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักในการศึกษาวิจัย คือ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล โดยเก็บตัวอย่างจากประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 400 ราย พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คือ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการเป็นสมาชิกของกลุ่มในชุมชน ปัจจัยที่ไม่มีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล คือ ระดับการศึกษา อาชีพ และการมีตำแหน่งในชุมชน

สมชาติ วุฒินันท์⁵¹ ได้ทำการศึกษาการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก พบว่า สภาพของการที่ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยในทุกขั้นตอน และการทำแผนในแต่ละครั้งประชาชนไม่ทราบในการที่ถูกแต่งตั้งเป็นกรรมการต่าง ๆ ในการทำแผน ส่วนปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยปัญหาที่พบในระดับมากได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การขาดการประชาสัมพันธ์ของทางภาครัฐ การจัดทำแผนถูกภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการให้กับประชาชน และการจัดทำแผนถูกแทรกแซงโดยนักการเมืองในการประชาสัมพันธ์

⁵⁰ เบญจสิริ นาอินทร์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2548), บทคัดย่อ.

⁵¹ สมชาติ วุฒินันท์, “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร , 2550), บทคัดย่อ.

ตนเอง หรือถูกครอบงำโดยผู้มีอิทธิพลในหมู่บ้าน ชุมชน การเกิดความเบื่อหน่ายที่เข้าร่วมประชุมแล้ว ไม่สามารถแก้ไขปัญหาก็กับหมู่บ้าน ชุมชนได้ เนื่องจากขาดงบประมาณ และการจัดทำแผนทุกครั้ง จะเป็นแผนที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยหมู่บ้านและชุมชนเอง แต่เป็นแผนที่ต้องพึ่งงบประมาณจาก ภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ทุกครั้ง

อัจฉรา โพธิชัย⁵² ได้ศึกษา “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วน จังหวัดอุทัยธานี” พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อุทัยธานี เกิดจากปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ มีลักษณะที่ไม่ชัดเจน แนวทางแก้ไขคือรัฐควรดำเนินการ แก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจน ด้านกระบวนการจัดทำแผนประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในการ จัดทำแผนพัฒนาเกี่ยวกับการจัดทำประชาคม มีการเสนอโครงการเป็นจำนวนมาก แนวทางแก้ไขคือ ควรดำเนินการช่วงเวลาที่ประชาชนพร้อมเพิ่มระยะเวลาการประชาคม ปรับลดจำนวนโครงการด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาด้านนโยบาย กรอบนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาไม่สอดคล้องกับงบประมาณขององค์กร เนื่องจากในแต่ละปีงบประมาณไม่เพียงพอ แนวทางแก้ไขคือ ต้องจัดทำ แผนพัฒนาให้ครอบคลุมทุกยุทธศาสตร์ไม่เน้นหนักด้านใดด้านหนึ่ง ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ การจัดสรรงบประมาณมาให้ล่าช้า แนวทางแก้ไขคือ รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้เร็วขึ้น ควร จัดลำดับความสำคัญของโครงการที่จำเป็นเร่งด่วน ปัญหาด้านการเมือง สภาพแวดล้อมทางการเมือง จะมีผลต่อการจัดทำแผนพัฒนาในช่วงของการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (ครบวาระ) ในบางจังหวัด นักการเมืองจะให้ความสำคัญกับฐานเสียงของตนเองเป็นหลัก แนวทางแก้ไขคือ ควรคำนึงถึง โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ชยพล โบราณมูล⁵³ ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมือง มหาสารคาม และเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำ แผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม และจากการศึกษาพบว่า สาเหตุของปัญหาเกิดจากการที่

⁵² อัจฉรา โพธิชัย, “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553), บทคัดย่อ.

⁵³ ชยพล โบราณมูล, “การศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549), บทคัดย่อ.

ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนา ไม่ให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาอันเนื่องมาจากผลการดำเนินงานของเทศบาลที่ไม่ปรากฏเด่นชัด และเทศบาลขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง ทำให้เสียโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข เทศบาลต้องเร่งชี้แจงและทำความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีการอบรมบุคลากรทั้งในส่วนของเทศบาลและชุมชนให้ประชาชนเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนา

อดิสรณ์ ชัดสีใส⁵⁴ ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนเตรียมการจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูลและปัญหาสำคัญการวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนา การกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความต้องการ และร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ กิจกรรม เสนอปัญหา มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่น การทำประชาคม มีส่วนร่วมในการใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้ง เท่านั้น ทั้งนี้ ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนัก มองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ และตนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ

⁵⁴ อดิสรณ์ ชัดสีใส, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551), 80-81.

4. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานขอความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ระดับอำเภอ และจังหวัด ปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านชาวไทยภูเขา ขาดข้อมูลพื้นฐานที่ทันสมัย ระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เร่งรีบ และบางส่วนมีความเห็นว่า ขาดการคำนึงถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

วินัย แซ่มซ้อย⁵⁵ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี และได้ทำการตั้งสมมติฐานการวิจัย ไว้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับสูง และปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น สถานภาพ และบทบาทในท้องถิ่น มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล การศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เป็นไปตามสมมติฐานในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนพัฒนา กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ความรู้ความเข้าใจต่อโครงการพัฒนาและการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำหรับปัญหาในด้านการจัดทำแผน พบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์มากที่สุด รองลงมาคือ ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนา และปัญหาด้านการขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนาน้อยที่สุด ส่วนปัจจัยต่าง ๆ ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น สถานภาพ และบทบาทในท้องถิ่นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

นัยนา ปานศาสตรา⁵⁶ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น:กรณีศึกษาเทศบาลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วม

⁵⁵ วินัย แซ่มซ้อย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล,” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550), บทคัดย่อ.

⁵⁶ นัยนา ปานศาสตรา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลในเขตอำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552), 52-53.

ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่น และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความรู้ ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก

2.2 ปัจจัยด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความคิดเห็นที่ดีต่อการบริหารท้องถิ่นและการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.3 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายในกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.4 ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

2.5 ปัจจัยด้านความสะดวกกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

2.6 ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่เอื้อให้เข้ามามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

โดยพบว่าปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ ปัจจัยด้านความคิดเห็น ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายใน ปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร ปัจจัยด้านความสะดวก และปัจจัยด้านแรงจูงใจในภายนอก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

3. ปัญหา อุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ การที่ประชาชนไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมาคือ ไม่มีเวลา มีภาระอื่นที่สำคัญกว่า ไม่ศรัทธาการบริหารงานของเทศบาล และไม่จำเป็นต้องเข้าร่วมประชุมเพราะมีตัวแทนของชุมชนไปประชุมแทนแล้ว

จากการศึกษางานวิจัย ทำให้ทราบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีการเปิดโอกาสในทุกกระดับ และจะต้องมีมูลเหตุจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วม และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมต้องไม่มีการบังคับ ต้องอยู่บนพื้นฐานความมีเสรีภาพ ความเสมอภาค โดยเจ้าหน้าที่ หรือภาครัฐต้องมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ข่าวสาร รวมทั้งให้ความรู้ต้องมีความเคารพ มีความเชื่อ

และเข้าใจในประชาชน สร้างจิตสำนึกของ การรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของชุมชน ความเท่าเทียมกันในสังคมการตระหนักในปัญหา ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับประโยชน์ร่วมกันของประชาชน ลดความขัดแย้ง สร้างฉันทมติ ประชาชนเองต้องเป็นผู้ตัดสินใจเริ่มกิจกรรมพัฒนาของตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อทุกกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดพลังในชุมชน ทั้งพลังกาย พลังใจ อันจะก่อให้เกิดความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน แต่ทั้งนี้ ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ผู้นำชุมชนนั้น ๆ สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างตรงจุดหรือไม่ รวมถึงได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงแล้วหรือไม่ ซึ่งทั้งหมดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อชุมชนของตน

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี¹

3.1 ประวัติความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตือ ได้ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 112 ตอนที่พิเศษ 6 ง. ลงวันที่ 3 มีนาคม 2538 และวันที่พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีผลบังคับใช้คือวันที่ 2 มีนาคม 2538

เทศบาลตำบลบางเตือ ได้จัดตั้งเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบลตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นเทศบาลตำบลบางเตือ ประกาศ ณ วันที่ 2 กันยายน 2554 มีผลบังคับใช้วันที่ 30 กันยายน 2554

เทศบาลตำบลบางเตือ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เดิมที่ตั้งของตำบลบางเตือเป็นที่รกร้าง ว่างเปล่า มีชาวมอญมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสังเกตได้จากวัสดุต่าง ๆ ในตำบลบางเตือ ซึ่งเป็นวัดของชาวมอญ คือ วัดโพธิ์ฟ้า วัดบางเตือ วัดน้ำวน ประชาชนในตำบลจึงเป็นชาวมอญบางส่วน และมีชาวไทยที่อยู่ดั้งเดิม และด้วยสภาพภูมิประเทศปัจจุบันเป็นพื้นที่เหมาะสมสำหรับการจัดทำโครงการที่พักอาศัย ตั้งบ้านแปลงเมืองทำให้เกิดชุมชนใหม่ ๆ เกิดขึ้นในพื้นที่เทศบาลตำบลบางเตือ ที่มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

3.2 ลักษณะที่ตั้ง

สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ ตั้งอยู่เลขที่ 39 หมู่ 3 ตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองปทุมธานี ประมาณ 5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา มีเนื้อที่ประมาณ 11.94 ตารางกิโลเมตรหรือประมาณ 7,463 ไร่

¹ เทศบาลตำบลบางเตือ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ.2558-2562) (ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2557), (อัดสำเนา).

อาณาเขตติดต่อและพื้นที่

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลบางหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลบางหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตพื้นที่ เทศบาลตำบลบางชะแยง เทศบาลเมือง บางคูวัด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันออก ติดริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่ บริเวณหลักเขตที่ 3 เทศบาลตำบลบางหลวง เทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตพื้นที่เทศบาลตำบลคลองพระอุดม อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตก ดินเหนียว มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่าน และมีคลองธรรมชาติในพื้นที่หลายสาย รวมทั้งคลองขุดเพื่อจัดทำระบบชลประทาน

เขตการปกครอง

แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 เขต จำนวน 7 หมู่บ้าน ดังนี้

เขตที่ 1

หมู่ที่ 1 บ้านท่าบ่างโพธิ์ใต้
หมู่ที่ 2 บ้านวัดไพร่ฟ้า
หมู่ที่ 3 บ้านหนองปรัง
หมู่ที่ 5 บ้านบางเตือ
หมู่ที่ 7 บ้านหมู่ไทย

เขตที่ 2

หมู่ที่ 4 บ้านบางโพธิ์
หมู่ที่ 5 บ้านบางเตือ
หมู่ที่ 6 บ้านน้ำวน

3.3 ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. การคมนาคม/ขนส่ง

- ถนนทางหลวงหมายเลข 307 เป็นถนนสายหลักที่เชื่อมระหว่างกรุงเทพฯ - ปทุมธานี (ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง) วิ่งผ่านพื้นที่เทศบาลตำบลบางเตือ

- ถนนทางหลวง สายรอง เส้นถนนกรุงเทพฯ - ปทุมธานี (สายใน) (ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง)

2. การไฟฟ้า

เขตเทศบาลตำบลบางเต็อ มีการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดปทุมธานี เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการให้บริการจ่ายกระแสไฟฟ้าแก่ประชาชน โดยปัจจุบันสามารถให้บริการได้เต็มจำนวนพื้นที่ทั้งหมดเทศบาลตำบลบางเต็อ

3. การประปา

เขตเทศบาลตำบลบางเต็อ มีประปาสวนภูมิภาคจังหวัดปทุมธานี เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการให้บริการผลิตน้ำประปาแก่ประชาชน โดยปัจจุบันให้บริการ(น้ำประปาภูมิภาค)ได้เต็มจำนวนพื้นที่ทั้งหมดเทศบาลตำบลบางเต็อ

3.4 ข้อมูลสภาพทางเศรษฐกิจ

ในเขตเทศบาลตำบลบางเต็อ ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างเอกชน ทำนาทำสวน ซึ่งถ้าหากคำนวณรายได้ของประชาชนต่อคน/ปี ประชากรจะมีรายได้เฉลี่ย 30,000 บาท/คน/ปี

3.4.1 การเกษตรกรรม

ประชากรบางส่วนในเขตเทศบาลตำบลบางเต็อประกอบอาชีพเกษตรกร โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 3,000 ไร่ ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้แก่

ตารางที่ 3.1 การเกษตรกรรม

ลำดับที่	ประเภทผลผลิตทางการเกษตร	คิดเป็น % ของผลผลิตทางการเกษตร
1	การปลูกข้าว	60%
2	การทำสวนผัก	30%
3	การทำสวนผลไม้	10%

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเต็อ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ.2558-2562) (ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเต็อ, 2557), น.6.

3.4.2 การปศุสัตว์

การประกอบการปศุสัตว์เพื่อการค้าขายในเขตเทศบาลตำบลบางเต็อมีจำนวนค่อนข้างน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประกอบการอาชีพอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคเองในครัวเรือน และเหลือบางส่วนเพื่อจำหน่ายปลีกย่อย

3.4.3 การอุตสาหกรรม

ปัจจุบันในเขตเทศบาลได้มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ มีการดำเนินการด้านอุตสาหกรรม ทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก, ขนาดกลางและขนาดใหญ่ จำนวนแรงงาน

ส่วนมาก เป็นประชากรแฝง คือ แรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมหรือสถานประกอบการอื่น ๆ โดยไม่มีการแจ้งย้ายเข้า

ข้อมูลสถานประกอบการในเขตเทศบาลตำบลบางเตือ ใบอนุญาตประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและใบอนุญาต/ หนังสือรับรองการแจ้งฯ

ประเภทที่ 1	กิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์	จำนวน	-	ราย
ประเภทที่ 2	กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์และผลิตภัณฑ์	จำนวน	10	ราย
ประเภทที่ 3	กิจการที่เกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม	จำนวน	8	ราย
ประเภทที่ 4	กิจการที่เกี่ยวกับยาเวชภัณฑ์			
	อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอางค์ ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง	จำนวน	-	ราย
ประเภทที่ 5	กิจการที่เกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน	3	ราย
ประเภทที่ 6	กิจการที่เกี่ยวกับโลหะหรือแร่	จำนวน	16	ราย
ประเภทที่ 7	กิจการที่เกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักรหรือเครื่องกล	จำนวน	18	ราย
ประเภทที่ 8	กิจการที่เกี่ยวกับไม้	จำนวน	5	ราย
ประเภทที่ 9	กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ	จำนวน	42	ราย
ประเภทที่ 10	กิจการที่เกี่ยวกับสิ่งทอ	จำนวน	-	ราย
ประเภทที่ 11	กิจการที่เกี่ยวกับหิน ดิน ทราบ ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง	จำนวน	8	ราย
ประเภทที่ 12	กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี	จำนวน	17	ราย
ประเภทที่ 13	กิจการอื่น ๆ	จำนวน	7	ราย

3.4.4 การพาณิชย์กรรม/ การบริการ

1. สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

- สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง/ ก๊าซ	จำนวน	2	ราย
- ศูนย์การค้า/ ห้างสรรพสินค้า	จำนวน	-	ราย
- ตลาด	จำนวน	2	ราย
- ร้านค้าอื่น ๆ	จำนวน	68	ราย

2. สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- สถานธนาฑูบาล	จำนวน	-	ราย
- โรงฆ่าสัตว์	จำนวน	-	ราย

3. สถานประกอบการด้านบริการ

- โรงแรม	จำนวน	-	ราย
- ธนาคาร	จำนวน	2	ราย
- ร้านจำหน่ายอาหาร	จำนวน	46	ราย

ตารางที่ 3.2 ประชากรส่วนใหญ่ อยู่ในระดับปานกลาง มีรายได้ที่แน่นอนมั่นคง จากการประกอบอาชีพ

ลำดับที่	ประเภทการประกอบอาชีพ	คิดเป็น % ของจำนวนประชากร
1	รับจ้างเอกชน	30%
2	ประกอบอาชีพพาณิชย์	20%
3	รับราชการ , รัฐวิสาหกิจ	22%
4	การเกษตร	20%
5	อื่น ๆ	8%

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเต็อ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒน (พ.ศ.2558-2562) (ปฐมธานี: เทศบาลตำบลบางเต็อ, 2557), น.8.

สำหรับปัจจัยที่เอื้อต่อการลงทุนนั้น ตำบลบางเต็อมีความได้เปรียบในแง่ของการลงทุนหลายประการ คือ ที่ตั้งเหมาะสม เนื่องจากมีพื้นที่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทยอยู่ใกล้ท่าเรือและสนามบิน มีการขยายเส้นทางคมนาคม เช่น ทางหลวงสายปฐมธานี-กรุงเทพฯและถนนสายวงแหวนตะวันตก จึงน่าจะทำให้เป็นที่สนใจของ นักลงทุนด้านอุตสาหกรรมและบริการ เนื่องจากความพร้อมทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ และมีจำนวนผู้บริโภคจำนวนมาก ทั้งนักเรียน/นักศึกษา ข้าราชการและแรงงานทั่วไปซึ่งจะทำให้ใช้เงินลงทุนได้ต่ำกว่า ที่อื่นในระดับและขนาดเดียวกัน

3.5 ข้อมูลด้านประชากร

เทศบาลตำบลบางเต็อ มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 12,031 คน แยกเป็นประชากรชาย 5,740 คน ประชากรหญิง 6,291 คน จำนวน 4,818 ครัวเรือน โดยมีจำนวนประชากรหมู่ที่ 4 บางส่วน (จำนวน...101...ครัวเรือน) อยู่ในเขตความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลบางหลวง

ตารางที่ 3.3 ข้อมูลด้านประชากร

ตารางที่ 3.3 ข้อมูลด้านประชากร

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	บ้านท่าบงบางโพธิ์	224	340	365	705
2	บ้านวัดไพร่ฟ้า	480	645	657	1,302
3	บ้านหนองปรง	614	846	909	1,755
4	บ้านคลองบางโพธิ์	693	449	465	914
5	บ้านบางเตือ	1,577	1,867	2,095	3,962
6	บ้านน้ำวน	1,061	1,316	1,486	2,802
7	บ้านหมู่ไทย	169	277	314	591
รวม 7 หมู่		4,818	5,740	6,291	12,031

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเตือ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศ.2558-2562) (ปฐมฐาน: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2557), น.8.

ตารางที่ 3.4 หมู่บ้านจัดสรร เทศบาลตำบลบางเตือ มีหมู่บ้านจัดสรรในเขตพื้นที่จำนวน 11 แห่ง ดังนี้

พื้นที่/หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนหลังคาเรือน
หมู่ที่ 1	ชุมชนเคหะบางเตือ	55
หมู่ที่ 2	หมู่บ้านภัทริดาวิลล่า	60
หมู่ที่ 3	หมู่บ้านภัทริดาเพลส	73
	หมู่บ้านชวนชื่นการ์เด้นวิลล์	350
หมู่ที่ 4	หมู่บ้านพฤษภา 71	259
	หมู่บ้านโนโววิลล์ (*เฉพาะทาวเฮาส์*)	299
หมู่ที่ 5	หมู่บ้านเปี่ยมสุข	600
	หมู่บ้านไพฑูรย์	300
	หมู่บ้านมณฑลลาภ	99
	หมู่บ้านชวนชื่นการ์เด้นวิลล์	300
	หมู่บ้านธรรมสุธีร์	100

พื้นที่/หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน
หมู่ที่ 6	หมู่บ้านธรรมสุธีร์	200
	หมู่บ้านพุกษา 50	325

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเตือ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒน (พ.ศ.2558-2562) (ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2557), น.9.

3.6 ข้อมูลด้านการศึกษา

ตารางที่ 3.5 ข้อมูลด้านการศึกษา เทศบาลตำบลบางเตือ มีสถานศึกษาในเขตพื้นที่ จำนวน 6 แห่ง

ที่	สถานศึกษา	ระดับชั้นที่เปิดสอน	ที่ตั้ง	สังกัด
1	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบล บางเตือ	ระดับก่อนวัยเรียน	หมู่ที่ 3	เทศบาลตำบลบางเตือ
2	โรงเรียนวัดโพธิ์ฟ้า	ระดับอนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษา ปีที่ 3	หมู่ที่ 2	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปทุมธานีเขตที่1
3	โรงเรียนอนุบาล ชวนชื่น	ชวนชื่น เนอสเซอรี่ ,โฮมสคูล โครงการเพื่อเด็กพิเศษ (ออทิสติก)	หมู่ที่ 5	-
4	โรงเรียนพระแม่มาลี อุปถัมภ์	ระดับอนุบาล 1 ถึง ประถมศึกษา ปีที่ 6	หมู่ที่ 5	สำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน
5	โรงเรียนวัดบางเตือ	ระดับอนุบาล 1 ถึง ประถมศึกษา ปีที่ 6	หมู่ที่ 5	สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาปทุมธานีเขตที่1
6	ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนตำบล บางเตือ	ประถมศึกษาปีที่ 1ถึงมัธยมศึกษา ปีที่ 6	หมู่ที่ 3	-

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเตือ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒน (พ.ศ.2558-2562) (ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2557), น.11.

3.7 ข้อมูลด้านศาสนา (สถาบันและองค์กรทางศาสนา)

ตารางที่ 3.6 ข้อมูลด้านศาสนา

ประชากรในเขตเทศบาลตำบลบางเตือส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีศาสนสถาน จำนวน 4 แห่ง ดังนี้

ชื่อวัด	พื้นที่หมู่	จำนวนเมรุเผา	จำนวนมัสยิด	จำนวนโบสถ์	จำนวนสุสาน
วัดโพธิ์ฟ้า	หมู่ที่ 2	1	-	-	-
วัดหนองปรัง	หมู่ที่ 3	1	-	-	-
วัดบางเตือ	หมู่ที่ 4	1	-	-	-
วัดน้ำวน	หมู่ที่ 6	1	-	-	-

ที่มา: เทศบาลตำบลบางเตือ, แผนยุทธศาสตร์การพัฒน (พ.ศ.2558-2562) (ปฐมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2557), น.11.

3.8 วัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ

1. งานสงกรานต์ เป็นประเพณีสงกรานต์ข้าวแช่ของชาวไทยรามัญ (มอญ) มีการนำข้าวสุกแช่ลงในน้ำเย็น ลอยดอกมะลิพร้อมกับจัดอาหารคาวหวาน จัดเป็นสำรับแล้วนำออกขบวนแห่ไปถวายพระและญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือในวันสงกรานต์ พอตอนบ่ายก็จะมีการก่อพระทรายและร่วมปล่อยนกปล่อยปลา นำน้ำอบน้ำหอมไปสรงน้ำพระขอพรจากพระและยกขบวนไปรดน้ำอวยพร และขอพรผู้ใหญ่ ตามขนบธรรมเนียมที่ได้ยึดถือกระทำกันมา

2. มอญรำ เป็นประเพณีของชาวมอญโบราณตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช มีการใช้ปี่พาทย์มอญเล่นประกอบการรำและการร้อง ใช้หญิงสาวจำนวน 8-12 คน ขึ้นไป รำในงานพิธีมงคล โดยแต่งกายชุดสุดสวยของชาวมอญหม่มสไบเฉียง เสื้อแขนยาวทรงกระบอกกลม เก้าผมมวยรัดด้วยดอกมะลิสด ทัดดอกไม้สดข้างหูและสวมกำไลที่ข้อเท้าเว้นแต่พิธีศพ จึงจะแต่งชุดซิ่นสีดำเชิงหม่มสไบสีขาว ปัจจุบันการแสดงมอญรำยังนิยมใช้แสดงในงานต้อนรับแขกและงานศพของผู้มีเกียรติ

3. การตักบาตรพระร้อย เป็นประเพณีของชาวมอญที่ทำกันในเทศกาลออกพรรษาด้วยการนำอาหารคาวหวาน ลงเรือมาจอดเรียงรายริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อรอการตักบาตร

4. การจุดลูกหนู เป็นประเพณีที่นิยมใช้ในการเผาศพพระภิกษุ - สามเณร ใช้ดอกไม้เพลิงเป็นชนวนลำตัวเจาะร้อยเชือกชนวนเมื่อไฟวิ่งตามชนวนไปยังดอกไม้เพลิงดอกไม้เพลิงจะวิ่งไปจุดไฟที่เมรุ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกส่วนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเตือ และพนักงานส่วนตำบล โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 12 คน และกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมในกระบวนการประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี จำนวน 7 หมู่ ๆ ละ 3 คน เป็นจำนวน 21 คน ผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
3. ปัญหา และอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

4.1 ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในแต่ละกลุ่มต่างมีเหตุผลความคิดที่น่าสนใจ รายละเอียดดังนี้

4.1.1 กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลบางเตือ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบางเตือ และพนักงานส่วนตำบล เทศบาลตำบลบางเตือ

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างนี้ได้รับทราบกำหนดการจัดประชุมประชาคม รวมทั้งเข้าร่วมประชุมประชาคมทุกครั้ง โดยรับทราบจากหนังสือเชิญประชุม การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายทางหอกระจายข่าว โดยปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน สรุปได้ดังนี้

4.1.1.1 เป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนที่ต้องแจ้งปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่เกิดขึ้นในพื้นที่ให้เทศบาลตำบลบางเตือทราบ

4.1.1.2 ต้องการสร้างบทบาทผู้นำในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในฐานะเจ้าของพื้นที่

4.1.1.3 ต้องการให้งบประมาณในการเสนอโครงการ/กิจกรรม เข้าถึงบริการสาธารณะ เพื่อการพัฒนาในหมู่บ้านของตนเอง

4.1.1.4 ต้องการได้รับเกียรติ การยอมรับ ความรัก จากชุมชนและสังคม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร สมาชิก และพนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ ที่เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วม คือ เป็นหน้าที่ต้องแจ้งปัญหาความเดือดร้อน ร่วมเสนอปัญหาและเสนอข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อให้เทศบาลตำบลบางเตือได้รับทราบ และจัดทำโครงการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านหรือพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลและใช้ในการพิจารณาจัดทำงบประมาณ

4.1.2 กลุ่มตัวอย่างประชาชน

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่เข้าร่วมประชุมประชาคมตามกำหนดมีจำนวน 11 คน และไม่ได้เข้าร่วมจำนวน 10 คน ซึ่งสรุปเหตุผลที่ต้องการเข้าร่วมประชาคมของกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

4.1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ โดยปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยศึกษาพบว่า มีหลายปัจจัย สรุปได้ดังนี้

(1) ต้องการเสนอปัญหาและความเดือดร้อนของหมู่บ้านเพื่อให้หมู่บ้าน มีความเจริญก้าวหน้า มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ดีขึ้น โดยร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะข้อมูลให้เทศบาลตำบลบางเตือได้ทราบ เพื่อพัฒนาให้ท้องถิ่นให้มีความเจริญขึ้นไปซึ่งโครงการต่าง ๆ ที่เสนอขอเพื่อพัฒนานั้น เป็นประโยชน์กับคนส่วนใหญ่ทั้งสิ้น เพื่อให้ดำเนินการในการจัดบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น การก่อสร้างถนนในหมู่บ้าน จะได้รับความสะดวกหรือได้รับประโยชน์ในชุมชนเท่านั้น ยังเป็นประโยชน์กับคนหมู่บ้านอื่น ๆ ที่สัญจรไปมาอีกด้วย

(2) ต้องการติดตามประเมินผลงานการดำเนินงานของงบประมาณที่ลงในการบริการสาธารณะให้หมู่บ้านของตนเอง

(3) ต้องการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

(4) การที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาคมส่วนหนึ่งนั้น เพราะอยากให้เห็นแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล เป็นแผนที่ยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วม คือ ต้องการร่วมเสนอปัญหาและเสนอข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเพื่อให้เทศบาลตำบลบางเตือได้รับทราบ และจัดทำโครงการที่จะสามารถแก้ไขปัญหาในหมู่บ้านหรือพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลและใช้ในการพิจารณาจัดทำงบประมาณ

4.1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ โดยปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยศึกษาพบว่า มีหลายปัจจัย สรุปได้ดังนี้

(1) ประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม และพนักงานบริษัท ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมประชาคม เพราะต้องทำงาน การทำงานไม่มีเวลาที่แน่นอน รวมทั้งการจัดประชุมประชาคมจัดในเวลาราชการ ซึ่งไม่ตรงกับวันหยุดทำให้ไม่สามารถเข้าไปร่วมเวทีประชุมประชาคมได้

(2) ความไม่เข้าใจและไม่เห็นประโยชน์รวมถึงความสำคัญจากการประชุมประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี

(3) งบประมาณ กล่าวคือ ด้วยงบประมาณประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถจัดสรรให้ทุกโครงการที่ประชาชนเสนอมา บางครั้งเกิดความล่าช้าในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เสนอ จึงทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ซึ่งส่งผลให้ประชาชนที่เสนอโครงการแต่ไม่ได้รับงบประมาณ จึงขาดความศรัทธาในการเข้าร่วมเวทีประชาคม

(4) การประชาสัมพันธ์กำหนดการประชุมประชาคม คือ ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายทางหอกระจายข่าว ประชาสัมพันธ์ในเวลาราชการ ทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพ ที่ออกไปทำงานไม่สามารถทราบการประชุมประชาคมดังกล่าว

(5) การไม่มีรางวัลตอบแทน ไม่มีสิ่งจูงใจ หรือไม่มีของแจก จึงไม่อยากจะเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี

จากการรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้ศึกษาวิจัยพบว่า จะให้เหตุผลที่คล้ายกัน เหตุผลแรกคือ ไม่สะดวกที่จะเข้าร่วมประชาคมเพราะ ไม่มีเวลาต้องทำงาน การทำงานไม่มีเวลาที่แน่นอน รองลงมาคือสาเหตุความไม่เข้าใจ/ไม่เห็นประโยชน์ และไม่เห็นความสำคัญของการประชุมประชาคม รวมทั้งงบประมาณไม่เพียงพอกับการดำเนินการทุกโครงการที่เสนอมา และเหตุผลเรื่องการไม่ทราบกำหนดการประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ จึงทำให้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม และเหตุผลสุดท้ายคือการไม่มีสิ่งจูงใจหรือไม่มีของแจกจึงไม่อยากจะเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี

4.2 กระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล ตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งเข้าร่วมประชุมประชาคมทุกครั้ง สำหรับประเด็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือในแต่ละขั้นตอน จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าในแต่ละขั้นตอนได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมดังนี้

4.2.1 ขั้นเตรียมการ

ในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า ในช่วงต้นเดือนธันวาคม นักวิเคราะห์นโยบายและแผน จะทำการรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาของประชาชนที่เคยเสนอมาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีในปีที่ผ่านมา ว่ามีโครงการใดที่ดำเนินการไปแล้วบ้าง และเหลือโครงการใดบ้างที่ยังไม่ได้ดำเนินการ เพื่อเตรียมนำเสนอในเวทีการประชุมประชาคม โดยจะกำหนดการวันประชาคมเสนอต่อนายกเทศมนตรี เมื่อนายกเทศมนตรีอนุมัติ ก็จะดำเนินการแจ้งผู้นำชุมชน คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล และคณะกรรมการพัฒนาเทศบาล¹ ทุกครั้งที่มีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลจะต้องจัดเวทีประชาคมก่อนทุกครั้ง² และจากการสัมภาษณ์ของประชาชน ได้ให้ข้อมูลว่า ได้รับข่าวสารการประชาคม จากเสียงตามสายหออกระจายข่าวของเทศบาลว่าจะมีการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งเมื่อได้ทราบก็ได้เข้าร่วมประชุมประชาคมด้วย เพราะต้องการเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน

4.2.2 ขั้นจัดทำแผนพัฒนาสามปี

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ พบว่า ในการประชุมประชาคมเทศบาลตำบลบางเตือ จะดำเนินการทำหนังสือเชิญประชุมประชาคม และประสานกับผู้นำชุมชนเพื่อนัดหมายวัน/เวลา/สถานที่ในการประชุมประชาคม โดยผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ของเทศบาล ผ่านเสียงตามสายของเทศบาล และป้ายไว้นิลประชาสัมพันธ์ รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน สมาชิกสภาเทศบาลและผู้เกี่ยวข้อง เมื่อถึงวันประชุมประชาคมระดับหมู่บ้านประชาชนเข้ามาลงชื่อเพื่อเป็นหลักฐาน เมื่อเริ่มเวทีประชุมประชาคม นายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ ปลัดเทศบาล และเจ้าหน้าที่ของเทศบาล จะอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์ ข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงผลการดำเนินงานของเทศบาลที่

¹ นางเสาวลี ชันธุ์จันทร์, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 20 เมษายน 2559.

² นางสาวนิภาวรรณ เรืองฤทธิ, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 19 เมษายน 2559.

ผ่านมาให้ประชาชนทราบ จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนซักถามข้อสงสัยที่มีต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลบางเตือ เมื่อประชาชนเสนอประเด็นปัญหาความต้องการแล้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ก็จะนำเสนอปัญหาความต้องการต่อเวทีการประชุมการประชาคม ให้ผู้เข้าร่วมประชาคมทุกคนเป็นผู้ร่วมกันตัดสินใจ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการในแต่ละหมู่บ้าน ในทุกครั้งของการประชุมประชาคมเจ้าหน้าที่จะจัดบันทึกรายงานการประชุมหรือบันทึกเสียงการประชุมไว้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีและพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีต่อไป

“สำหรับการประชุมประชาคมระดับตำบล จะเชิญคณะกรรมการพัฒนาเทศบาลตำบลบางเตือ คณะกรรมการสนับสนุนแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางเตือ และคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางเตือ ทุกท่าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา ข้อ 16 (1) เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหาความต้องการประเด็นการพัฒนาและประเด็นที่เกี่ยวข้องของตลอดจนความช่วยเหลือทางวิชาการ

ในส่วนของการสรรหาและคัดเลือกคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางเตือ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกันเองในเวทีการประชุมประชาคมโดยใช้วิธีการเสนอชื่อ และโหวตเลือกโดยการยกมือให้คะแนน³ เพื่อให้ได้ตัวแทนภาคประชาชนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมโดยตรง ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมก็จะได้รับเลือกให้ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ นายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลมีตัวแทนจากหลายฝ่ายเข้าร่วมพิจารณา ร่วมกันคิด ตัดสินใจ เพื่อให้โครงการ/กิจกรรมของเทศบาลครอบคลุมทุกพื้นที่ของเทศบาล และเป็นไปตามที่ประชาชนเสนอโครงการ/กิจกรรมไว้

จากข้อมูลการสัมภาษณ์และการศึกษาทำให้ทราบว่า หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการประชาคมลง นักวิเคราะห์นโยบายและแผน จะนำข้อสรุป ปัญหา ความต้องการของประชาชนจากเวทีประชาคมที่รวบรวมไว้เข้าไปสู่ขั้นตอนการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี โดยคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พิจารณาปัจจัยแวดล้อมอื่นๆประกอบด้วย ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ เพื่อให้ร่างแผนพัฒนาสามปีเกิดความชัดเจน และครอบคลุมมากขึ้น ต่อไปจากนั้นจึงเข้าไปสู่ขั้นตอนการพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปี ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาฯ เข้าร่วมประชุมและปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการกระจาย

³ นางนัยนา ภูสามารถ, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา , สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 19 เมษายน 2559.

โครงการ/กิจกรรมให้เกิดความเท่าเทียมตามความจำเป็นให้มากที่สุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่เสนอผ่านเวทีการประชุมประชาคม

4.2.3 ชั้นหลังจากจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 เมื่อร่างแผนพัฒนาสามปี ได้รับการอนุมัติจากผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว จะต้องประกาศให้ประชาชนทราบ จากการศึกษาข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชั้นหลังจากการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่า เทศบาลตำบลบางเตือ ได้ประกาศการอนุมัติใช้แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ให้ประชาชนทราบโดยปิดประกาศไว้ ณ ที่ทำการเทศบาลตำบลบางเตือ ประชาสัมพันธ์ทางเสียงตามสายของเทศบาล ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มประชาชนที่ให้ข้อมูลตรงกันว่าได้รับทราบข้อมูลการประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ จากเสียงตามสายของหมู่บ้าน

การมีส่วนร่วมในชั้นตอนหลังจากจัดทำแผนพัฒนาสามปีอีกชั้นตอนหนึ่งก็คือการให้ประชาชนร่วมติดตามในการประเมินผลโครงการ/กิจกรรมของเทศบาล เพื่อจะสามารถนำข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์และปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไป จากการสัมภาษณ์พบว่า ในชั้นตอนติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาสามปี เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีตัวแทนของภาคประชาชนที่ได้รับการคัดเลือกจากเวทีประชาคมร่วมเป็นคณะกรรมการในการติดตามประเมินผลด้วย โดยคณะกรรมการจะร่วมกันติดตามประเมินผลเทศบาลว่า ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาที่ตั้งไว้เพียงใด มีข้อบกพร่อง หรือปรับปรุงอะไรบ้างสำหรับประชาชนทั่วไปในแต่ละหมู่บ้าน นักวิเคราะห์นโยบายและแผน กล่าวว่า จะใช้การประเมินโดยใช้แบบประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมโดยสุ่มแจกให้ชาวบ้านเป็นผู้ประเมินด้วยตนเอง⁴ และในกรณีที่ประชาชนทั่วไปต้องการรับทราบข้อมูลการดำเนินงานที่เกี่ยวกับแผนพัฒนานอกเหนือจากที่เทศบาลได้ปิดประกาศเผยแพร่ไว้ ปลัดเทศบาลตำบลบางเตือ กล่าวว่า⁵ ประชาชนสามารถทำได้โดยเข้าพบและสอบถามได้จากผู้บริหารท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชน หรือหากต้องการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนก็สามารถเข้าร่วมประชุมได้ แต่ที่ผ่านมามีใครเข้าร่วมประชุม

⁴ นางเสาวลี ชันธจันทร์, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา , สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 20 เมษายน 2559.

⁵ นางพิมพ์ประไพ ศักดิ์ธนา, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 4 เมษายน 2559.

4.3 ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบล บางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้ให้ข้อมูลถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมประชาคมของประชาชนในตำบลบางเตือ โดยสรุปประเด็นได้ดังนี้

1. การที่เทศบาลมีงบประมาณประจำปีที่จำนวนจำกัด แต่ปัญหาความต้องการของประชาชนมีมากทำให้บางครั้งไม่สามารถจัดสรรงบประมาณ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้อย่างครบถ้วน ทัวถึง และรวดเร็วตามที่ประชาชนเสนอไว้ ก็จะทำให้ประชาชนไม่ยอมมาเข้าร่วมประชุมประชาคมและเกิดความเบื่อหน่าย เพราะสิ่งที่เสนอไปไม่ได้รับการแก้ไข ดังเช่นคำสัมภาษณ์ของรองนายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ ที่กล่าวว่า “ประชาชนไม่เข้าใจว่างบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลมีไม่เพียงพอ เมื่อมาประชุมและเสนอความต้องการในปีนี้ พอปีหน้ายังไม่สามารถทำให้ได้ก็จะมีเสียงสะท้อนว่าขอแล้วก็ได้ไม่ได้ ไม่ยอมมา”⁶ ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของปลัดเทศบาลตำบลบางเตือ ที่ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า⁷ “เทศบาลมีภารกิจครอบคลุมหลายด้าน จึงทำให้ต้องจัดสรรงบประมาณไปดำเนินการด้านอื่น ๆ ด้วย โดยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โครงการที่เกินศักยภาพของเทศบาล แต่ประชาชนเสนอเข้าแผนไว้ ทางเทศบาล ก็จะดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่เมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณลงมา และงบประมาณของเทศบาลก็ไม่เพียงพอ เพราะเป็นโครงการใหญ่ แต่เป็นความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เมื่อยังไม่สามารถดำเนินการได้ ประชาชนก็จะคิดว่าเสนอไปแล้วไม่เห็นเทศบาลให้ความสนใจ จึงทำให้ไม่ยอมเข้ามาร่วมเวทีประชุมประชาคมอีก” ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวตรงกับกรให้ข้อมูลของประชาชนที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่ไม่เข้ามาร่วมประชาคมว่า “ไปเสนอโครงการอะไร ก็ไม่เคยได้สักที”

2. โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชาชน ให้ข้อมูลว่าเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม มีสถานที่ในการทำงานและเวลาทำงานที่ไม่แน่นอน โดยผู้ให้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลที่ตรงกันว่า การกำหนดการประชุมประชาคมไม่ตรงกับวันหยุดทำงาน ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการเข้าร่วมเวทีประชุมประชาคม

⁶ นายวิทยา มณีโชติ, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 5 เมษายน 2559.

⁷ นางพิมพ์ประไพ ศักดิ์ธนา, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 4 เมษายน 2559.

3. ประชาชนบางคนก็คิดว่า การจัดทำแผนไม่มีประโยชน์กับตนเองโดยตรง โดยไม่ได้ให้ความสนใจ ความสำคัญ ไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีคืออะไร เป็นเรื่องที่ไม่มีผลกระทบต่อเขา ไม่อยากจะเข้าร่วม การทำงานเป็นเรื่องสำคัญกว่า โดยกล่าวว่า “คนส่วนมากไม่เห็นประโยชน์ของการประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี เขาไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงกับการพัฒนาโครงการต่าง ๆ คือ คนส่วนมากเห็นความสำคัญของตนเองมากกว่า อะไรที่ไม่มีผลกระทบต่อตนเองโดยตรง ไม่มา ไม่ร่วม คิดแต่ว่า เสียเวลา”⁸

4. ประชาชนบางคนไม่ทราบการประชุมสัมพันธ์ เนื่องจากไม่ได้อยู่บ้าน ต้องออกไปประกอบอาชีพ ตั้งแต่ตอนเช้า กลับมาในตอนเย็น จึงทำให้ไม่ทราบว่าทางเทศบาลกำหนดการประชุมประชาคม เพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี

5. ประชาชนบางคนคิดว่าถ้ามีของแจกฟรีจะเข้าร่วมการประชุม เช่น การให้ข้อมูลของนายกฤษณะ กลิ่นมณี ซึ่งมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ได้กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมประชุมประชาคมว่า⁹ “เรื่องวันเวลา เป็นเรื่องสำคัญ น่าจะจัดวันเสาร์-อาทิตย์ และถ้าเป็นไปได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะชอบของแจก เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมประชุม”

---

⁸ นายชาญวิทย์ คุ่มบาง, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา , สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 12 เมษายน 2559. 12 เมษายน 2559

⁹ นายกฤษณะ กลิ่นมณี, สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา , สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ, 8 เมษายน 2559.

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี” มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

จากการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561) ของเทศบาลตำบลบางเตือ ของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่เข้าร่วมในเวทีประชาคม ปัจจัยหลักคือ ประชาชนต้องการใช้โอกาสในเวทีประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองให้มีความเจริญ ก้าวหน้า และต้องการให้เทศบาลตำบลบางเตือได้รับทราบ พร้อมทั้งนำปัญหาหรือความคิดเห็นของประชาชนไปดำเนินการแก้ไขหรือบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี จึงกล่าวได้ว่าการจัดทำประชาคมของเทศบาลตำบลบางเตือเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

5.1.2 กระบวนการขั้นตอนมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

เทศบาลตำบลบางเตือ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ ตลอดจนการเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งประชาชนในตำบลบางเตือมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอน คือ

5.1.2.1 ขั้นเตรียมการ ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลบางเตือ จะมีการให้ความรู้แก่

ประชาชนเกี่ยวกับการคัดเลือกคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา และการเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา จากเวทีการประชุมประชาคมของแต่ละหมู่บ้าน โดยผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนา เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากมติที่ประชุมของเวทีประชาคมที่ได้แสดงเจตนารมณ์ผ่านกระบวนการการเลือกตั้งโดยตรง

5.1.2.2 **ขั้นจัดทำแผนพัฒนาสามปี** เมื่อขั้นตอนการสรรหาและคัดเลือกตัวแทนเพื่อเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเสร็จสิ้นแล้ว เข้าสู่ขั้นตอนการจัดเวทีประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของประชาชน ขั้นตอนเวทีการประชุมประชาคมจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน หากปราศจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลแล้ว แผนพัฒนาฯ ก็จะไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อได้ข้อสรุปจากการจัดเวทีประชาคม เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลแล้ว จึงนำข้อมูลและแนวทางต่างๆ เข้าสู่กระบวนการจัดทำร่างแผนพัฒนาเทศบาลและพิจารณาร่างแผนพัฒนาเทศบาล ซึ่งคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาฯ และผู้เกี่ยวข้องได้เข้าร่วมประชุมเพื่อตกลงและรับทราบร่วมกันก่อนนำโครงการ/กิจกรรมมาบรรจุในแผนพัฒนาสามปี จากนั้นคณะกรรมการพัฒนาจะเสนอร่างแผนพัฒนาสามปีต่อนายกเทศมนตรีตำบลบางเตือ เมื่อนายกเทศมนตรี พิจารณาเห็นชอบอนุมัติการใช้แผนพัฒนาสามปีแล้ว เทศบาลก็จะดำเนินการประกาศให้ประชาชนทราบ โดยเทศบาลตำบลบางเตือได้ติดประกาศไว้ ณ ที่ทำการของเทศบาลตำบลบางเตือ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบทางเสียงตามสายทางหอกระจายข่าวรวมทั้งทำหนังสือแจ้งให้ผู้นำชุมชนรับทราบ

5.1.2.3 **ขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาสามปี** พบว่าประชาชนมีบทบาทการมีส่วนร่วมในขั้นหลังจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนั้น ผ่านตัวแทนของตนที่ทำหน้าที่ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผล

5.1.3 ปัญหาและอุปสรรค ในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี สรุปได้ 2 ประเด็น คือ

5.1.3.1 ปัญหาจากตัวบุคคลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่

(1) เวลาในการจัดทำประชาคมของเทศบาลตำบลบางเตือตรงกับเวลาทำงานของประชาชนส่วนใหญ่ของคนในพื้นที่ทำให้ประชาชนที่ต้องประกอบอาชีพในช่วงเวลาดังกล่าวไม่สามารถเข้าร่วมประชาคมได้

(2) ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจ และไม่เห็นประโยชน์ของการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และมองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ

(3) การประชาสัมพันธ์ เป็นการประชาสัมพันธ์ในเวลาทำงาน ทำให้ประชาชนที่ออกไปประกอบอาชีพ ไม่สามารถทราบกำหนดการประชุมประชาคม ได้

5.1.3.2 ปัญหาด้านงบประมาณ ได้แก่ การมีงบประมาณที่ไม่เพียงพอในการจัดสรร เพื่อแก้ไขปัญหา ความต้องการให้กับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเข้าร่วมประชาคมเสนอโครงการในการพัฒนา เพราะเห็นว่าโครงการที่ตนเสนอไปนั้น ไม่ได้รับการดำเนินการหรือแก้ไขปัญหาได้ในทันที

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผลการศึกษา ดังนี้

1. เทศบาลตำบลบางเตือ ควรจัดให้มีการประชุมประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้มีความเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ เช่น วันเสาร์ วันอาทิตย์ หรือวันที่ประชาชนส่วนใหญ่อยู่บ้าน พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในการเดินทางเข้าร่วมประชุมประชาคมแก่ประชาชน

2. เทศบาลตำบลบางเตือ ควรให้มีการประชาสัมพันธ์ในทุกช่องทางให้มากขึ้นในเรื่อง กำหนดการจัดประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี การให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ประโยชน์ของแผนพัฒนาท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทราบ และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

3. เทศบาลตำบลบางเตือ ควรจัดโครงการหรือกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และบทบาทอำนาจหน้าที่ของ เทศบาล ให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ที่ทุกฝ่ายต้องเข้ามาร่วมเสนอแนะ ฟังความคิดเห็น ร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น สร้างจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการจัดทำแผนว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นการวางแผนของประชาชน ไม่ใช่เป็นแผนของทางราชการ รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของเจ้าหน้าที่ทุกระดับควบคู่กันไปด้วย พร้อมทั้งปรับกระบวนการทำงานเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

4. ประชาชนส่วนหนึ่งยังไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งอาจเกิดจากความเบื่อหน่ายที่ไม่ได้รับประโยชน์อะไร เทศบาลตำบลบางเตือ จึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน และชี้แจงเหตุผล กรณี

โครงการที่ประชาชนเสนอผ่านเวทีประชาคมแล้วไม่สามารถดำเนินการได้ เพื่อสร้างเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีมากขึ้น

5. ผู้นำชุมชนควรเป็นตัวกลางประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐกับประชาชน กล่าวคือ หากเทศบาลตำบลมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารกิจกรรมใด ๆ ก็ให้ผู้นำชุมชนไปเน้นย้ำกับประชาชนให้รับทราบอีกครั้ง

6. เทศบาลตำบลบางเตือ ควรสร้างช่องทางในการติดต่อ สื่อสาร และประสานงานกับประชาชน พร้อมทั้งควรเร่งหาแนวทางสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเทศบาลกับประชาชนเพื่อลดช่องว่างระหว่างกันและหากเทศบาลมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนแล้ว ประชาชนย่อมต้องการให้ความร่วมมือต่อการดำเนินงานของเทศบาล ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานต่างสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็ว

7. เทศบาลตำบลบางเตือต้องดำเนินโครงการ กิจกรรมตามความต้องการและแก้ไขปัญหาให้ประชาชนอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ

8. เทศบาลตำบลบางเตือ ควรมีสิ่งจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม เช่น มีการแจกของ

รายการอ้างอิง

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กรมการปกครอง. *คู่มือปฏิบัติงาน เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง, 2543.
- กระทรวงมหาดไทย. *กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสาวิชาดินแดน, 2547.
- โกวิทย์ พวงงาม. *วิพากษ์ท้องถิ่นไทย: รวบรวมจากบทวิเคราะห์คอลัมน์ ประชาคมท้องถิ่นจาก นิตยสารสยามรัฐ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิตรภาพ, 2546.
- เครตัน,เจมส์ แอล. *คู่มือการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง*. แปลโดย วันชัย วัฒนศัพท์, ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์ และ สุวธิดา ศรียะพันธ์. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น, 2548.
- ชัยอนันต์ สมุทณิข. *ไตรลักษณ์รัฐกับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2539.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. *การปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เศ พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์, 2539.
- ดวงกมล (วัฒนสุข) พรธานี. *คู่มือการจัดเวทีประชาคม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสังคม, 2550.
- ถวิลวดี บุรีกุล. *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ส.เจริญ การพิมพ์, 2552.
- _____. *พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน: จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์, 2552.
- เทศบาลตำบลบางเตือ. *แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ.2559-2561)*. ปทุมธานี: เทศบาลตำบลบางเตือ, 2561), (อัดสำเนา).
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. *การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: 589 Print, 2546.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. *กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศักดิ์โสภาคการพิมพ์, 2527.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2548.

- ปรัชญา เวสารัชช์. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- สถาบัน พระปกเกล้า, *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการร่างกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า, 2544.
- _____. *คู่มือการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาและงบประมาณสำหรับท้องถิ่น*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์, 2556.
- พีรพล ไตรทศวิทย์. *การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ ตำบล ทฤษฎีและปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สารมวลชน, 2532.
- พัชรี สีโรรส. *การมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ไพบุลย์ เจริญทรัพย์. *การส่งเสริมและการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน*. กรุงเทพฯ: นวกรณ, 2534.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- วุฒิสาร ต้นไชย. *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส, 2545.
- วิรัช นิภาวรรณ. *ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการและผู้นำรัฐบาล*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.
- สมนึก ปัญญาสิงห์. *การพัฒนาชุมชน*. ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2532.
- สมมุส กาญจนมัย. *การศึกษาทิศทางการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ในการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. *สังคมวิทยาชุมชน หลักการวิเคราะห์ และปฏิบัติงานชุมชน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2534.
- สุวรรณ พินตานนท์. *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อสาารักชาติดินแดน, 2546.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. *การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ*. กรุงเทพฯ: เอมีเทรตติ้ง, 2541.
- สายทิพย์ สุกติพันธ์. *ปัญหาผู้นำ กับการกำหนดนโยบายแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- อคิน รพีพัฒน์. *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข, 2547.
- _____. *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2527.

อรทัย ก๊กผล. *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2548.

_____. *หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัด
สำนักนายกรัฐมนตรี, 2551.

_____. *คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: ส.เจริญการ
พิมพ์, 2552.

อรทัย ก๊กผล, และ ปรัชญา ชีพเจริญรัตน์. *การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น*. สารานุกรม
การปกครองท้องถิ่นไทย หมวด ประชาสังคมกับการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: ธรรมดา
เพรส, 2547.

_____. *การเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น*. นนทบุรี:
สถาบันพระปกเกล้า วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น, 2547.

อุดม ทูมโฆสิต. *การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว*. กรุงเทพฯ:
แซทโพรพ์พริ้นติ้ง, 2551.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. *เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น: ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติ อันสืบเนื่องจากการ
ปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ*. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์, 2543.

วิทยานิพนธ์

กมลรัตน์ ศรีกิจการ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล :
ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี.” การค้นคว้าอิสระ
ปริญญาโทบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2546.

จำนง กรินทร์. “ประสิทธิภาพในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วน
ตำบลโนนค่า อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา.” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

จำเริญ แก้วมะไฟ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลบาละ อำเภอกาบัง จังหวัดยะลา.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหาร
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

- ชยพล โบราณมูล. “การศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลเมืองมหาสารคาม.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.
- ชัยยุทธ รัตนปทุมวรรณ. “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาพัฒนาสังคมบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- ทรงพล ตุ่มทอง. “ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณี : เทศบาลตำบลศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2542.
- ธวัช เบญจาทิกุล. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชาวนาในการพัฒนา: หมู่บ้านชาวเขาขณะเลิกการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2527.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- นัยนา ปานศาสตรา. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโนนเขต อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2552.
- บัญชากร แก้วส่อง. “รูปแบบสังคมจิตวิทยาสำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- เบญจสิริ นาอินทร์. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลของเทศบาลตำบลแม่สาย จังหวัดเชียงราย.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2548.
- ประทีป เรืองมาลัย. “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานของโครงการชลประทานเขื่อนแม่กวงอุดมธาราในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.
- ประสิทธิ์ สิ้นธอุทัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมะกรูด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

- พวงทอง โยธาใหญ่. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.
- มานพ ฉวีรักษ์. “กลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษา กรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.” การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.
- วิษยานี ชุมทอง. “การจัดทำแผนพัฒนาและโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุ ราษฎร์ธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- วินัย แซ่ม้อย. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วน ตำบล.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.
- สมชาติ วุฒินันท์. “การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ บริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอแม่ระมา จังหวัดตาก.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ,2550.
- สุดาวรรณ มีบัว. “การมีส่วนร่วมของสมาชิกประชาคมตำบลในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล ในอำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขา วัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2547.
- สายสุนีย์ ปุฒินันท์. “ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมในโครงการบริหารคุณภาพทั่ว ทั้งองค์กร ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั่วไปของรัฐ กรณีศึกษาโรงพยาบาลสิงห์บุรี จังหวัด สิงห์บุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2541.
- อัจฉรา โพธิชัย. “กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาท้องถิ่นในอำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่.” การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

อนุภาพ อธิราภ. “การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี.” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, สาขาบริหารบริหารรัฐกิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

สัมภาษณ์

นางปราณี ร่มโพธิ์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 35/1 หมู่ที่ 1 ตำบลบางเตือ อำเภอ เมือง จังหวัดปทุมธานี, 1 เมษายน 2559.

นางประหยัด กลิ่นอุบล. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 22 หมู่ที่ 1 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 1 เมษายน 2559.

นางสาวประไพศรี สมใจ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 1 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 1 เมษายน 2559.

นายวิชิต อิ่มศรี. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 32/2 หมู่ที่ 2 ตำบลบางเตือ อำเภอ เมือง จังหวัดปทุมธานี, 8 เมษายน 2559.

นายกฤษณะ กลิ่นมณี. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 37 หมู่ที่ 2 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 8 เมษายน 2559.

นายวีระ มณีโชติ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 2 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 8 เมษายน 2559.

นางสาวกนิษฐา คำชาย. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 4 เมษายน 2559.

นางมาลี กระจับเงิน. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 30 หมู่ที่ 3 ตำบล บางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

พันตรีดุขฎี พิกุลทอง. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 88/52 หมู่ที่ 3 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 4 เมษายน 2559.

นายเสนห์ อ่อนละมุล. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

นายแป้น ทนขี้เหล็ก. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 149 หมู่ที่ 4 ตำบลบางเตือ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. 5 เมษายน 2559.

นายสนั่น ร่วมใจ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 148/1 หมู่ที่ 4 ตำบลบางเตือ อำเภอ เมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

- นายบันเทิง เสวตคชกุล. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 111/231 หมู่ที่ 5 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 7 เมษายน 2559.
- นายสุพจน์ จันทา. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 54 หมู่ที่ 5 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 7 เมษายน 2559.
- นายนรินทร์ ปาละนันท์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 30/49 หมู่ที่ 5 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 7 เมษายน 2559.
- นางบุญช่วย ปานอู. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 6 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 11 เมษายน 2559.
- นางชุตินา พรหมพิทักษ์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 27/9 หมู่ที่ 6 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 11 เมษายน 2559.
- นางจारी ยุวะเวช. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, หมู่ที่ 6 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 11 เมษายน 2559.
- นางลีนจี สมรูป. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 46/2 หมู่ที่ 7 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 12 เมษายน 2559.
- นายชาญวิทย์ คุ่มบาง. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, บ้านเลขที่ 75 หมู่ที่ 7 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 12 เมษายน 2559.
- นอ.ไสว สุขเนตร. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, หมู่ที่ 7 ตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 12 เมษายน 2559.
- พลตรีสมพงษ์ ธรรมสุธีร์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.
- นายวิทยา มณีโชติ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.
- นางชลิดา ผาสุขศรี. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.
- นายชูชาติ แผลงภู. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.
- นายนิพนธ์ ยุวะเวช. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.
- นางสร ใจเอื้อเฟื้อ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

นายชูศักดิ์ บัวสุวรรณ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

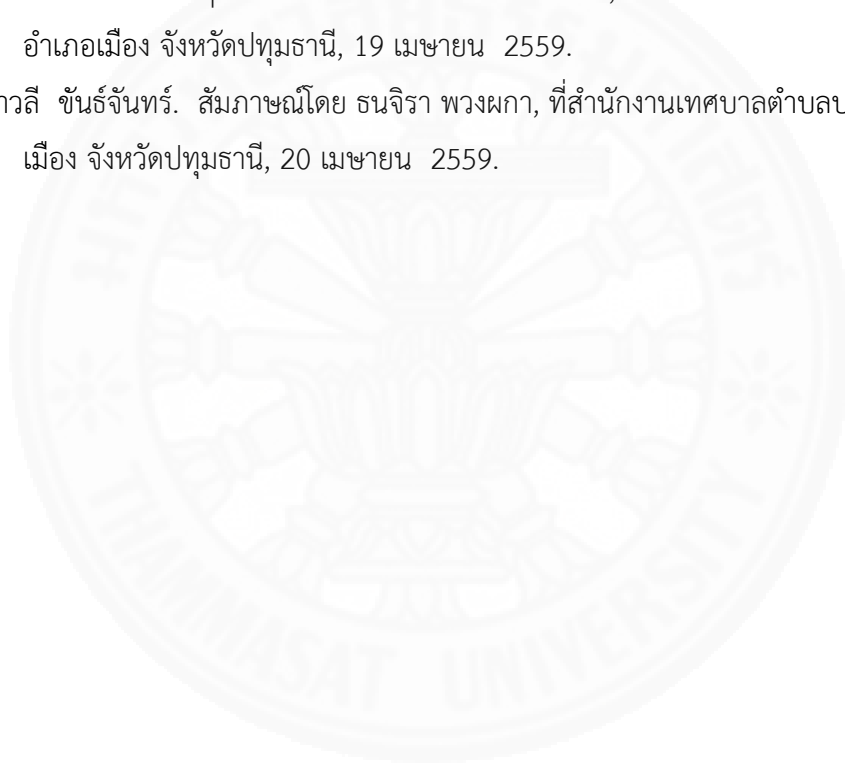
นางสาวทิพย์วรรณ เย็นทรวง. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 5 เมษายน 2559.

นางพิมพ์ประไพ ศักดิ์ธนา. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 4 เมษายน 2559.

นางนัยนา ภูสามารถ. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 19 เมษายน 2559.

นางสาวนิภาวรรณ เรืองฤทธิ์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 19 เมษายน 2559.

นางสาวลลิตา ชันธุ์จันทร์. สัมภาษณ์โดย ธนจิรา พวงผกา, ที่สำนักงานเทศบาลตำบลบางเตือ อำเภอมือง จังหวัดปทุมธานี, 20 เมษายน 2559.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางธนจิรา พวงผกา
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 18 ตุลาคม 2518
ตำแหน่ง	นักจัดการงานทั่วไป ปฏิบัติการ
ประสบการณ์ทำงาน	2559 : นักจัดการงานทั่วไป ปฏิบัติการ สำนักงานเทศบาลตำบลบางเต็อ 2558 : เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม

